

ABONAMENTUL

Pe un an . 28 Cor.
Pe un jum. . 14
Pe o lună . 2.40

Numărul de zi pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Telefon pentru oraș și comitat 502.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Deák Ferenc Nr. 20.
INSERTIUNILE
se primesc la administrație.
Mulțămite publice și Loc
deschis costă fiecare șir
20 fileri.
Manuscripte nu să înapo-
iază.

In 1861, 23 Octombrie v., s'a ținut prima adunare a Asociațiunii noastre. Aunci, curând după marele botez de sânge al neamului nostru, a zis Șaguna: „Puterea minții și a geniului, științele și artele sunt, cari în zilele noastre dau popoarelor viață și le asigură viitorul”, iar marele cercetător al trecutului limbii noastre, Ciocarliu a răspuns vorbind despre importanța limbii, acest „tezaur dulce ca sărutările măicuțelor noastre, când ne aplecăm la sânul lor, tezaur mai scump decât viața, tezaur, care de l'am fi pierdut, de l'am pierde, de vom suferi vre-odată ca cineva să ne ia puterea, cu înșelăciunea sau cu moartea să ni-l răpească, atunci mai bine să ne înghită pământul de viu.”

Astăzi se împlinesc cincizeci de ani de când au răsunit aceste vorbe înțelepte și însuflețite prin rostul celor doi nemuritori reprezentanți ai generației noastre trecute.

Acei cari în patruzeci și opt, înfrățiți prin puterea unui ideal comun, au adunat pe „Câmpul Libertății” patruzeci de mii de Români iobagi, ca să le sădească în mimi focul unei răscoale izbăvitoare, acei cari au vărsat sânge pentru dreptatea poporului lor, după abia un deceniu, s'au știut reculege, au știut să-și înăbușească vechile patimi isbucnite, în sfârșit, cu o violență îndreptățită, arătând nației lor că calea culturii, calea „științei și a artelor” în care „tezaurul limbii” este singura călăuză luminătoare.

Sângele unui neam se varsă și trebuie să se verse când împrejurările o cer, dar această vărsare de sânge numai atunci are rost când din ea vor răsări îndemnul și rodnice ale culturii.

„Asociațiunea” noastră, de cincizeci de ani a fost și este și acum fortăreața culturii noastre naționale. Intre zidurile ei, solidificate din ce în ce mai mult, s'au concentrat forțele noastre culturale. Nu suntem însă în fericita situație de a vedea în sânul ei tot prisosul vieții noastre naționale, deși, aceasta ar fi firesc și în înțelegeră cu visurile marilor ei fondatori. Socotim însă, că acum, la Blaj, când începe pentru o clipă alături icoana adevărată a vieții noastre de acum și a celei din trecut, sufletul oricărui Român se va pătrunde în adâncurile lui de necesitatea sprijinului desăvârșit și împreunat cu jertfe, ce trebuie să-l dăm acestei singure instituții culturale așezate pe temelii larg și modern.

In acest înțeles și noi, modești slujitori ai altarului culturii noastre naționale, salutăm marea adunare jubilară a „Asociațiunii”. Gândurile noastre zboară departe în acele vremi, când roadele ei se vor culege din belșug spre fericirea neamului nostru. Să ne ajute Dumnezeu ca această adunare a Asociațiunii ținută lângă istoricului câmp al libertății să ne poată aduce și învierea noastră triumfătoare prin cultură.

Redacția „Tribunei”.

In Catedrala sfintei Treimi.

De Ioan Agârbiceanu.

Clopoțele vechei catedrale, de lângă seminarul Bunevestiri, cântă astăzi un cântec adânc și măreț, cum de multă vreme n'au mai cântat. In recea lor aramă s'au coborât azi căldura și măreția altor vremi, fiorul sfânt pe care îl coborâse în sufletele purificate a zecilor de mii adunați, odată, pe câmpul Libertății. Glasul lor trece astăzi în undele sonore, metalice, ca și glasul unor magi bătrâni, cari după vremile mării de odată, au adormit, ca deșteptându-se după un somn îndelungat să vestească mărire și mai mare: credința tare într'un strălucit viitor.

Lumea românească, din patru unghiuri, venise în 48 pe câmpul Libertății să-și ceară drepturile de popor, și într'o uriașă înfrățire să mărturisească ce au fost, să jure ce vor să fie. Inima celor doi vlădici de pe vremuri bătuse atunci alături cu inima poporului, setos de libertate, de viață națională.

Lumea românească din patru unghiuri, în frunte cu șase vlădici, vine astăzi să-și mărturisească adâncă, sfânta convingere în singura mântuitoare forță a culturii românești, să-și arete nețărâmurita dragoste și alipire la această cultură, să-și aducă închinarea cuvenită celor două societăți culturale ale noastre.

In cântecul vechei arame, înfiorate azi de-un nou suflu de viață, noi, cei mai tineri, n'am cunoscut încă atâta sfințenie, atâta putere. Și din strîmtele ulicioare, din larga piață, lumea curge mereu, întristată parcă sub povara emoțiilor, și se apropie de intrarea catedralei sfintei Treimi.

Fie în veci slăvită pomenirea celor ce au înălțat acest locaș senin de închinare creștinească și românească, la îmbinarea celor două râuri tulburi, a Târnavelor! In cuprinsul acestei biserici s'au rugat lui Dumnezeu atâtea suflete mari și minți înalte, ridicate din neamul nostru. Câți visionari vor fi visat aici, vor fi întrezărit aici viitorul mândru al neamului nostru.

Sub bolțile înalte, în mirosul tămâiei și-a smirnei sfințite, sub povara amintirilor atâtor fii mari ai românismului, ne simțim atât de mici și neînsemnați, noi fiii și nepoții lor. Umbrele lor sfinte par'că plutesc în jurul nostru, par'că simțim adierea aripilor ușoare a sborului dintr'alte lumi, și sufletul nostru se cutremură.

Da, puțin vom auzi din tainica slujbă ce se înalță spre Domnul. Vom vedea numai ca în vis ceremonia de astăzi și vom simți aievea figurile marilor preoți și apostoli dispăruți. Ne pare, în larga încăpere a catedralei sfintei Treimi, că ne trec pe dinaintea ochilor figurile mărețe ale întreg neamului nostru. Chiar și ale acelor cari au trăit și au luptat vitejește departe de

Blaj. Frânturi din întreaga noastră istorie națională — vai încă nescrisă deplin, ne tulbură sufletele noastre cutremurate, și fiecare din noi, într'o clipă de avânt, cearcă să însemne în linii hotărâte istoria noastră viitoare.

Slujba divină umple cu melodiile-i dulci ori dureroase bolțile înalte, și cu cât ne lăsăm mai tare stăpâniți de simțimentele ce nasc și cresc repede în sufletele noastre, simțim cum ni-se impune, cum ne robește tot mai mult vecinicul adevăr mântuitor: o limbă, o cultură, un neam, o credință! Impresia ce ne frânge sufletul e atotcovârșitoare, și simțim că micile certe, neînțelegeri, micile patimi omenești cari se vâra în restimpuri în șirurile neamului nostru sunt mai puțin decât nimica! Da, simțim că sunt fleacuri. Cade de pe noi noroiul și tina, cade întunerecul de multe feluri, și când ne privim mai de aproape, și ne vedem neîmpodobiți cu micile zdrențe ale vieții zilnice, ne cunoaștem rudeni cu toții, mlădițele aceluiași trunchiu, având aceeași țintă în viață, aceleași bucurii și aceleași dureri.

In fața umbrelor mărețe cari ne-au dat mult din ce avem, simțim că nici nu putem să ne prezentăm plini de patimi. Din sfânta lor pace privirea lor limpede ne-ar face să murim de rușine, făcându-ne să ne vedem micimea noastră de suflet.

Veniți din patru unghiuri, în domul sfintei Treimi, simțim mai mult ca oricând, ceea ce ne înrudește, ceea ce ne dă viață și tărie. Vedem că în lumea aceasta trecătoare un singur lucru e vecinic: munca pe care o pui spre binele neamului sau a oamenilor peste tot. In pomelnicul oamenilor cari viețuiesc și după moarte, a căror inimă bate câtă vreme trăiește un popor, vedem că-s pomeniți numai eroii credinței și ai culturii noastre. Munca lor o recunoaștem de singura muncă adevărată, și ne dăm seama că nimic nu vom însemna, că nici o dungă de lumină nu vom lăsa în urma noastră în viață, dacă nu ne vom asemăna lor.

Amintirea oamenilor mari, e în toate timpurile o școală neprețuită pentru cei ce trăiesc în urma lor. Indrumarea lor, musturarea lor, îndemnul lor, o inimă adevărată trebuie să le primească totdeauna, iar o inimă bolnavă trebuie să se însănătoșeze sub înrăurirea lor binefăcătoare.

Și mă gândesc, neuitate părinte Augustine, ce zguduire neștearsă ar rămânea, pe toată viața în sufletele noastre, dacă Tu ne-ai vorbi azi din amvonul catedralei, și, fulgerându-ne slăbiciunile, ne-ai pune înaintea ochilor pildele vie ale înaintașilor, iubitori de neamul, de cultura și credința noastră.

Două cuvântări academice.

Arad, 26 August 1911.

I.

În sfârșit primim două broșuri nouă, apărute în zilele din urmă la București, pe cari toată suflarea românească dela noi le-a așteptat cu mult interes. Căci nu puteau să rămână lipsite de o atenție mai mare cele două cuvântări, rostite de domni Duliu Zamfirescu și N. Iorga, în sânul înaltei noastre instituțiuni academice, într-o polemică culturală, care ne privește și pe noi mai de aproape. Modul fragmentar, cum ni-s'au transmis prin Mai întâiele informațiuni, despre aceste cuvântări, nu ne dedea încă posibilitatea fixării noastre definitive asupra lor. Acum însă, când textele autentice stau înaintea noastră, în redacția lor invariabilă și inapelabilă, obiectivitatea în apreciere ne este mult mai înlesnită.

Vedem înaintea noastră doi bărbați, cunoscuți nouă prin merite diferite. Două firi, ce se despart pe cestioni de viață culturală. Două personalități, cari nu se aseamănă întru nimic, tratând aproape același subiect de actualitate: despre rolul ardelenilor în cultura românească. Nici în titlurile tezelor desfășurate nu este vre-o potrivire, căci d. Zamfirescu vrea să ne informeze mai mult despre „Metafizica cuvintelor și estetica literară”, pe când d. Iorga, fără primblări prin regiunile fantaziei, fără sofisme de pseudo-știință și, numai în cunoștința reală a trecutului și a actualității, intră direct în chestiune: D. Zamfirescu face spiritele silogiste despre zidul, care ar putea despărți pe Romeo de Julietta, pe când d. Iorga, cum îi este firea, începe serios și apodictic:

— „Cultura românească e una singură!”

Intrînd acum în amănunte, dăm cuvân-

mul fiececăruia, în ordine cronologică. Vom începe cu broșura dlui Zamfirescu, în care, mărturisim că ne surprind prea puține lucruri și forme serioase de a vorbi. Și nici ceva nou nu descoperim în paginile d-sale, sau vre-o tendință de-a reveni asupra teoriilor d-sale împotriva literaturii și limbei ardeleni de astăzi. D. Zamfirescu se relevă pentru a nu știu câte oară acum ca un bun elev al școlii pismătarețe a decadentilor de sub Makedonski, dela care a pornit: aceeași poză nesfârșită, aceleași afectări de falsă aristocrație, aceiași lipsă de simț pentru adevărul istoric, sau științific și aceiași intoleranță față de genurile din alte regiuni ale credințelor estetice și literare! Detractor mai mult, decât apreciator; element disolvant mai mult, decât creator; element în materie de progres, ce legătură sufletească putea să se stabilească între personalitatea asta disarmonică și activitatea noastră culturală?

Exact aceeași impresie ne-o face și expunerea din urmă. Paginile prime din broșura sa alcătuiesc un joc de cuvinte, prea puțin legate între ele, despre începuturile limbei și mai ales despre limba „gesturilor.” Dela gest trece apoi direct la o lecție arhielementară, pe care, nu fără zeflemele, o face cetitorilor săi, vorbindu-le despre „interjecțiuni” și „aglutinații”. În tonul întreg al expunerii sale pune o notă falsă de savant și de filosof al metafizicii cuvântului. Și, uneori, în acest ton are aerul, că-și bate joc pe față de cetitori și de auditor, când îi apostrofează, într-o notiță ironică: „Presupun, că cetitorul cunoaște înțelesul cuvintelor de *apercepțiune*, *conștiință* și *imaginație*!” Se poate zice despre aceste apucături, că sunt uneori pur și simplu gesturi de diletant încrezut.

Cât pentru filosofia dlui Zamfirescu, credem că suntem destul de bine informați de mai nainte, căci am citit și noi fragmentele schopenhauriane ale lui Jean Bour-

deau și ne putem imagina, în consecință, isvoarele d-sale de inspirație și în chestiuni. Ceea-ce ne spune și aici, în continuare, asupra „principiilor matematice ale filosofiei naturale”, dela Newton până la ilustrul francez Poincaré, a cărui teorie asupra matematicii d. Zamfirescu tadicesește a o contesta, cu autoritate necunoscută, nu constituie nimic lămurit. Și când vedem, că distinsul combatant leagă, în treacăt, și de Lessing, pentru motivul că n'ar fi simțit bine limba franceză, ne vine să facem glume pe socoteala satirurilor acestora de logică și a amestecului acestuia al unor argumentări bizare filozofico-metafizico-matematico - dramatice, cu cari, după suciri și învârtiri de vorbărie, d. Zamfirescu ajunge, în sfârșit, la întâia concluzie teoretică mai esențială:

„Asupra acestui singur punct se diferențiază marii poeți, de poeții obișnuiți, — poeții *abstractivi* de poeții *sensoriali*. Este evident, că forma în care se exprimă gândirea este înșasi o parte însemnată a frumuseții gândirii; dar poeții *sensoriali* rămân în formă, ca într-o grație deasă prin care sufletul lor nu străbate, ci se mlădie ca edera și ia contururile balconului sau porții de care atârână (cine atârână, balconul sau iedera Red.); pe când poeții *abstractivi* străbat cu sufletul *dincolo de formă*, trec gratii și luminează bolta castelului, în care scânteie pînjeniișul din ani în ani...”

Et nunc fiat applicatio! Dacă poeții *sensoriali* rămân adică în formă și „în gratii” și sunt fără suflet, cei *abstractivi* în schimb, se vâra cu sufletul chiar *dincolo de formă* și de gratii. Iar *abstractivi* între cari, după aceste în primul rând și cei *sensoriali*, sunt scriitorii de a doua mână! Ca să fie mai intuitiv și să ne dea dovezi peremptorii, ne înșirăm modele de poezii din literatura noastră, în comparație cu cea străină. Caută să fixeze o paralelă între Leopardi și Eminescu, cărorora le acordă mărul de aur al „*abstractivității*, uitându-se, modest, pe sine. Trece la bietii „*sensoriali*”, unde-și caută victime și începe cu d. Coșbuc, a cărui poezie „Nunta Zamfirii” îi inspiră direct următoarea:

NOTA ZIARULUI „TRIBUNA”

Tovarășa.

De A. Herz.

Intr'o seară, la o masă din cafeneaua unde se string scriitorii, Gârleanu, care când vrea povestește minunat, ne spunea de doamna Vasile Alecsandri, pe care a cunoscut-o într'o zi când s'a dus la Mircești. A și scris atunci două articole în „Universul” și a pomenit în treacăt de femeia, care cât o mai avea zile, e singura ce se 'ngrijește, să păstreze neamului românesc casa și lunca, unde a scris poetul Fântânci Blânduzii.

Răsfoind revista germană „Die Woche” am dat de portretul doamnei Cosmina Wagner, soția marelui compositor. O bătrână distinsă care trece, ferindu-se par'că de obiectivul fotografului, ducând în sufletul ei cele mai intime amintiri ale omului, care a dat lumii o muzică nouă.

Deunăzi am găsit portretul văduvei lui Tolstoi, și m'a dus gândul la soția lui Ibsen, a lui Björnson, a lui Zola, un mănunchiu de femei devenite celebre, care mai trăiesc încă, ale căror cărți de amintiri, dacă le-ar scrie, ar putea fi de mult mai mare folos, prin amănuntele ce se găsesc în ele, istoricilor literari. Aceștia, mi-se pare, că-și fac o glorie mai mare din îndelungata răbdare, de care dau dovadă și nu le-o contestă nimeni, decât amănuntele „precise”, puse la îndoielă de chiar ei înșiși.

Viața unui scriitor n'o poți cunoaște din notele împrăștiate și păstrate prin academii. Pe acestea trebuie să le studiezi ca problemele de mate-

matică, cu aproximații. Pe Eminescu îl cunoaștem mai bine din câte ne spun contemporanii, decât din hârtiile păstrate la Academie. Domnul Maioreseu îmi povestea odată despre dânsul și mi-se părea că-l văd, acolo cu noi, așa cum trebuie să fi fost, în aceeași odaie al cărei prag l'a trecut de atâtea ori aducând cu sine „*Mortua est*” sau „*Ce te leqeni codrul*”.

Pentru generațiile viitoare cari vor cunoaște pe scriitor din opera lui și pe om din auzite, o carte scrisă de soția lui sau de un prieten nedeslipit, va întregi ideea ce fiecare trebuie să și-o facă despre un apostol al culturii.

Balzac spunea, că numai spiritelor mediocre le place să citească viața oamenilor mari și nu-și dădea seama că tocmai povestea vieții lui atât de furtunoase, va fi citită de cei mai de seamă oameni cum e spre pildă Tolstoi.

Citirea vieții unui scriitor mare, are un îndoit folos. Mai întâi îl cunoști pe el și găsești în scrisurile lui influența propriilor sale impresiuni; ca într'un laborator de chimie unde vezi combinația deosebitelor corpuri dând o substanță nouă, tot așa din viața scriitorului vezi deosebita lui impresii și sentimente cari mai târziu se resfring în opera sa, alcătuind un caracter sau descrierea unui colț al naturii. Și apoi din povestea unei vieți cum e aceea a lui Balzac, sorbi energia și puterea de care ai nevoie. Iți dai seama de greutatea ce-a trebuit să învingă, îți găsești mângâierea zilelor tale întunecate, în nepăsarea cu care și-le înșenina pe ale lui.

Cesurile de melancolie și de desamăgire — cari trebuie să le fi avut — ale lui Alecsandri nu le poate ști nimeni afară de tovarășa vieții lui și

cine ne-ar putea povesti mai bine clipele de înținare pe care le-a trăit poetul, înainte de a scrie acel răspuns îndurerat dar nobil:

„La răsăritu-i falnic se 'nehin'-al meu apus.” Totuși mi-se pare că e puțin egoism în ființele astea ocerite de soartă. Foarte puține scriitori gândit să scrie sau să povestească mai mult, despre cine le-a fost drag. Par'că țin pentru ele, în sufletul lor, comoara de amintiri cu o parte din sufletul lui, pentru că din viață, în opera nemuritoare, ni-l'a dat nouă aproape pe tot. Și ar fi un sentiment de venerație să nu turburăm liniștea și senina bătrânețe a lor, lăsându-le să păstreze în suflet ceea ce n'a fost pentru noi, ci numai pentru ele! Căci ce mângâiere trebuie să aibă, stând în jețul din odaia, unde lucrau, poate împreună, și închidă ochii pe jumătate, să dea sbor gândurile și amintirilor ce se îmbină în culele înșerării și să știe că omul care a dat omenirii o îndrumare nouă, că scriitorul cunoscut de lumea întreagă și împărțit ei, întâi și întâi, planul unei scrieri nouă și că ei i-a citit primele pagini ale manuscrisului, expus acum în cine știe ce muzeu.

Câtă mulțumire trebuie să simtă, amintindu-și c'a împărțit cu el răutățile și laudele de pretutindeni, că i-a tăiat foile unei cărți în care vorbea despre dânsul.

Pe omul așa, venerat de toți îl cunoaște, cine nu-l cunoaște nimeni, și copiii lui, care au moștenit un nume mare sunt și ai ei.

În liniștea ce-o răspândește apropierea sa în odaia ce se întunecă încetul cu încetul, și pare că-l vede alături, că trăiește încă, cum trăiește pretutindeni și va trăi pururea prin opera lui.

valoarea adâncă reflexiune: „E un alai de cuvinte încântător; e mai mult: o pânză pe care se mișcă atâta lume. Și pe urmă? Pe urmă nimic!” Și după această constatare gravă de tot, pornește să-i pună în vedere poetului „Firelor de tort”, că s'ar murea „dacă maturitatea vieții l'ar pune pe calea simțurilor mai mari”...

Coșbuc odată dăscălit, d. Zamfirescu vine apoi la generația mai tânără. „Pe o treaptă mai jos stă d. Goga. Odată pentru totdeauna declar că nu am nimic cu el”. (Cine se apără, se acuză! Red.) „Sensorialitatea lui Goga atinge culmile ridiculului. Poftim, stil de academician! Red.) Și cu aceeași lipsă de cumpăt d. Zamfirescu se năpăstuește asupra tinerilor noștri proscatori „lipsiți de nerv și de gust și fără înțelegerea oamenilor culti”. Aici profită de greșelile sale greșeli și repetă, alan-dala, greșelile sale acuzații în potriua unor nuanțe dialectale din Ardeal. „O literatură ardeleană nu este astăzi cu puțință pentru noi, cei din Regat!” ne spune din nou, în o vădită contradicție cu adevărul. Și după ce își astâmpără râvna de ponegrire și în potriua lui Agârbiceanu, își încheie poli-loghia asta cu un gest contra „substituirii personalității colectivității de jos autonomiei individuale de sus” și cere ca, singura întru chipare a frumosului, „să fie legată de un principiu de autonomie individuală, care nu admite concesiuni mulțimei, sau inspirații dela ea”.

...Cam aceste sunt reflexiunile, cari într-o adorabilă incoerență și neseriozitate se înșiră, ca într'un labirint, în cuvântarea dlui Zamfirescu. Pornirea aceasta a d-sale de a se afixa ca reformator estetic și literar și a-și impune câteva credințe, pe cari opinia publică le află nepotrivite și glumețe, în orice caz incompatibile cu trecutul și evoluția noastră culturală, face ca toată propaganda d-sale să îmbrace forme și motive aventuroase. Nici trecutul nici valoarea personalității dlui Zamfi-

rescu nu pot să ne convingă a-i da vre-o importanță specială de om primejdios cu intențiile aceste de îndrumări fără noimă. Nici nu-i dau aceste dreptul să se pronunțe, cu atâta dârză presumpțiune și ușurință în răspândirea unor fantasmagorii. Și în numărul viitor îi vom da o probă vie de ceea ce poate face un alt bărbat, cu vocațiune specială, pregătit și obiectiv, când e vorba de a vorbi leal și pătruns de simțul adevărului despre problemele mai largi din viața noastră culturală, unde soiul acesta problematic de „autonomii individuale” n'ar mai trebui să se îmbulzească împotriva „concesiunilor mulțimei.”

Demisia baronului Schönaich. Din Viena ne se scrie: Despre motivele cari l'au îndemnat pe ministrul comun de războiu Schönaich, „Grazer Tagepost”, care a adus cel dintâi știrea despre demisie, publică următoarele amănunte:

Conflictul între baronul Schönaich și moștenitorul de tron a izbucnit pe tema reformelor militare. Moștenitorul de tron a fost împotriva reducerii serviciului militar și a publicității în procedura penală militară. Chiar de aceea, baronul Schönaich a supus proiectele numai aprobării Maj. Sale, fără să le comunice și moștenitorului de tron. Aflând moștenitorul de tron, dela Maj. Sa, cum a procedat ministrul comun de războiu, a cerut și primit dela Maj. Sa demisia ministrului.

În cercurile politice bine informate din Viena se afirmă că deodată cu publicarea demisiei baronului Schönaich, după manevrele generale, vor fi revocate și reformele militare. Așa ar fi să se explice declarația dodonică, din zilele trecute a ministrului-președinte ungar contele Khuen că „pe la mijlocul lui Septembrie va urma o situație politică, care va pune capăt obstrucției”.

Ședința Camerei. Ședințele intime s'au sfârșit și opoziția s'a întors la tactica ei veche: votări nominale.

În ședința de azi s'au făcut numai votări.

Și tactica aceasta vor urma-o și săptămâna viitoare, neîngăduind să se vorbească despre reformele militare.

De atunci badea Cârțan rămase vestitorul nostru. Iarna, câte cărți frumoase citeam, de câte ne înduram, le stringeam cu grijă de-o parte, pentru badea Cârțan. Cu câtă bucurie și-le înghesuia în desagi în care-și purta cea mai scumpă merindă, din care fărâma pic cu pic acasă, la cei săraci lipsiți de acea hrană sufletească.

Câte odată ne rămânea oaspe câteva zile de-a rândul. Ne plăcea să-l ascultăm povestind. Știa așa de multe și vorbea tot în parabole. Totdeauna voios, vioiu și ager la minte și plin de vervă. Avea spiritele lui sănătoase cu cari te prindea ca într'un clește și nu știai ce să-i mai răspunzi. Biciuia mereu lipsa de patriotism ce o simțea pretutindeni în jurul lui, — suflete ciupite de vărsat cum zicea el, mușcate de boală.

Cum era să priceapă, el păstorul deștept, sănătos și cinstit, ce-și încărcase sufletul cu toată durerea doinelor din munții lui, și o pornise în lume de dorul fraților necunoscuți, gemeni cu el, — mulțimea mare a atâtor domni ce-l luau de sus și-l numeau „sale vagabonde”.

Nu, nu era un vagabond umilitul, sdrențosul păstor. Era un patriot adevărat, un înflăcărat, un înverșunat, o sămânță uitată, rățicită din rămășițele vremurilor de demult, atunci când cu oameni ca Badea Cârțan se cucereau pământurile.

Pribeagul care și-a însângerat călcăiele pe drum, până la Roma, ca să ingenuche lângă columna marelui străbun, nu, nu a fost un vagabond, ci o inimă mare, un nebun poate, dar un nebun sănătos.

A vrut să vadă, a vrut să cunoască frații și să se lumineze. Și nu-i păsa de codrul de pâne de-l avea ori de nu-l găsea, nici vreme n'avea să-și vadă opincile ciuruite, el care se uita numai în sus, la stele și

Inființarea „Asociațiunii” și conducătorii ei.

De Dr. Ioan Lupăș.

VIII.

După moartea lui Cipariu și a lui Bologa adunarea generală din Abrud (1888) „alege prin aclamațiune, cu o generală însufletire ca președinte pe Gheorghe Barițiu, iar ca vice-președinte pe Nicolae Popea, vicar arhiepiscop și în curînd episcop al Caransebeșului. Alegerea acestuia din urmă fiind însă dificilă din partea guvernului ungar, adunarea ținută în anul următor la Făgăraș a ales ca vice-președinte în locul lui Popea pe arhimandritul și vicarul arhiepiscopesc Dr. Ilarion Pușcariu, iar ca secretar prim în locul lui Barițiu pe profesorul seminarial Ioan Popescu 1889—1891 și ca secretar al 2-lea pe prof. Dr. Ioan Crișan, pe care îl precedaseră, în aceeași calitate, Antoniu Vestemean, I. V. Rusu, Dr. Iosif Hodoș și Dr. D. P. Barcianu.

În anele de până acum ale Asociațiunii nu se poate găsi o prezidenție mai meritată decât a lui Barițiu. Din momentul înființării și chiar de mai înainte nimeni n'a priveghiat, nu s'a îngrijit de soarta acestei instituțiuni mai mult decât Gheorghe Barițiu, care 28 de ani neîntrerupt a fost secretarul și sufletul Asociațiunii, iar în cei din urmă 5 ani ai vieții lui (1888—1893) a condus-o ca președinte.

Pe lângă Șaguna, Cipariu și I. cav. de Pușcariu știm, că și Barițiu a fost un însufletit sprijinitor al lucrărilor întreprinse pentru înființarea Asociațiunii. Urmând invitații lui Șaguna, a elaborat și el un proiect de statute și un plan de acțiune foarte vast și variat, pe care Asociațiunea, deși l'a primit chiar din I-a adunare generală (1861), nu l'a putut desăvîrși, în toate punctele sale, nici până în ziua de azi. În sensul acestui program alcătuit de Barițiu, Asociațiunea ar fi fost chemată să îngrijească de cele mai bune cărți didactice pentru școalele populare, de compunerea unui compendiu din istoria Transilvaniei pentru popor și pentru școalele inferioare, de îmbunătățirea agriculturii, horticulturne și viticulturii, a pomăritului și a pădurilor, mai departe să dea descrieri comparative despre locuitorii, porturile și obiceiurile din diferitele ținuturi românești, să se ocupe cu chestiuni de igienă, fiziologie și psihologie, cu privire la poporul român; să pregătească o colecție de cele mai bune balade românești ardelenne, să adune toate inscripțiile romane din Transilvania, să studieze

În salutul respectuos al trecătorilor pe stradă, ea deosebește ce se cuvine lui, își dă seama că a rămas să primească omagiul care lui nu i-a fost dat să-l mai primească și dacă o umbră de întru-tare îi întunecă sufletul e pentru că acum, după moarte, simte că bărbatul ilustru e și mai puțin al ei.

Badea Cârțan.

Cine n'a cunoscut păstorul pribeag ce cutriera fără hodină cele patru colțuri locuite de frați. Când se auzeau sfioase cele dintâi talangi și turmele albe porneau agale spre culmile de abia înverzite, știai, — de acum trebuie să coboare și Badea Cârțan.

Venea odată cu rîndunelele, mînat de nostalgia seninului de pe plaiurile patriei libere.

L'am văzut cea dintâia dată de mult, acum câțiva ani. Bătut de vânturi și ploii, pîrlit de arșițe, slab, rînt de trudă. Cu sumanul rupt, cu opincile găurite. Stea ghemuit aproape de poarta casei noastre și cu ochii aprinși citea o gazetă. Pe chieca lungă, rară, încălțită, un cires își scuturase petalele albe. Într'un pin alături, cîrpeau drăgălaș vestitoarele primăverii. Dar pribeagul nu vedea nimic din frumusețile zilei aceleia. Se smulsese dintre ale lui și-și părăsise turma și viața idilică căci furtuna unor doruri neastâmpărate îl gonea departe de tihna traiului pastoral, de întunerecul neștiinței și frământările indoielii.

În dimineața aceea parfumată de primăvară am sculțat întâia oară, din gura păstorului pribeag din Ardeal, povestea tristă a unor suferinți grele, cari instinctiv au găsit atunci răsunet adânc în sufletul meu de copil și pe cari azi le înțeleg foarte bine.

la Dumnezeu. Impovoraț sub greutatea desagilor plini cu cărți, el colinda zi și noapte, prin arșițe, prin ploii și furtuni, și cerceta și asculta și cântărea în mîntea lui limpede și ascuțită tot ce vedea. Și badea Cârțan vedea bine.

În pribegia lui suferise mult, dar avusese și parte de cinste. Într'un drum la Petersburg a fost văzut de Tarul care l'a învrednicit cu câteva vorbe, la Berlin Impăratul Wilhelm a dat ordin să fie ospătat, la Castelul Peleş, Regele Carol i-a vorbit de asemeni și chiar la Viena a avut parte să salute pe „drăguțul” de Impărat. De pretutindeni el culegea cunoștințe drepte despre oameni și lucruri și observațiile lui nu erau nici-odată lipsite de spirit.

Venit pentru prima oară la Arad, îmi spunea: Eu am văzut aici ceva ce n'am mai văzut nicăiri. Pânile mari cât roatele plugului. Și pe cât de mari, sunt coapte bine și ușoare. Asta dovedește că prin părțile acestea sunt femei harnice.

Avea mulți prieteni Badea Cârțan. În București, studenții îl iubeau mult și de cum îl prindeau nu-l mai lăsau dintre ei. Un artist l'a immortalizat într'un portret de o atrăgătoare originalitate, care i-a atras autorului vrednice laude la una din expozițiile artistice.

Dar și ilustrațiilor humoristice a folosit de subiect cu predilecție Badea Cârțan.

Sărman pribeag! Astăzi au amuțit gurile în fața scriului tău deschis. Copil iubit și răsfățat al naturii, Dumnezeu sau stelele pe cari le iubeai așa de mult, te-au călăuzit până în ceasul din urmă.

...A dormit liniștit, întins pe iarba catifelată a unei pajști lângă pădure, la poalele Bucegilor. Carpații posomorîți străjuiau cerniți în zările turburate. Vămile erau tot ferecate. Pribeagul fusese izgonit dela

în mod comparativ flora Transilvaniei, Banatului și a Bucovinei „cu numiri românești și cu observațiuni mediche, care să meargă în paralele cu credința sau știința ce o are poporul despre puierica vindecată sau veninoasă a plantelor patriotice”. Acest program de 15 puncte putea oferi îmbelșugat material de studiu pentru toți cei ce mânuiu un condei și cari ar fi fost chemați să dea secretarului și redactorului Barițiu mână de ajutor la revista „Transilvania”. Un singur om însă, ori cât și-ar fi dat silința, nu putea să realizeze programul acesta vast și frumos, precum nu l'a putut, nici Barițiu. Cauza trebuie căutată în lipsa de sprijin și de interes din partea acelor, cari ar fi putut să contribuie la „Transilvania” cu mult puținul lor, scriind fiecare, ce și cum s'ar fi priceput. Dar nu s'a întâmplat așa. Ci, după cum văzurăm, Barițiu a rămas dela început aproape singur la „Transilvania” așa că nu era numai redactor al acestei foi, ci de multe ori trebuia să o scrie singur din capăt până la sfârșit. Și fiind că între îndeletnicirile lui științifice cea mai de căpetenie era istoria națională, „Transilvania” deveni încetul cu încetul o revistă istorică, primind caracterul unei foi de specialitate. Neobositul Barițiu scria fără încetare la studii istorice, dintre cari unele cu bun temei și cu destulă pătrundere — când avea timp să le lucreze cum se cade — iar altele, cele făcute din necesitatea momentului, din lipsa de alt material, cu care să umplă foaia, natural că au rămas de a doua mână. Aceste scrieri ale lui Barițiu, precum și mulțimea de documente, publicate în „Transilvania” nu putură să atragă un număr mai însemnat de cititori pentru foaia Asociațiunii, așa că în scurt timp se ivi pe urma revistei „Transilvania” un deficit de 4000 fl. Atunci se auziră voci de nemulțumire, cari îl făcură pe Barițiu să-și ceară în 6 ani de 4 ori dimisia dela redactarea revistei, dar era totdeauna din nou rugat să rămână, ca să nu zădărnicească întreprinderea. Și el se înduplecă și rămânea, cu toate că, după cum însuși spune, de multe ori ar fi dorit „să scape din iobăgia, în care fu aruncat sub titlul foarte frumos de secretar primar și de redactor”. Amărăciunea lui trebuie să fi fost mare, când în ședința comitetului din 10 Noiembrie 1874 s'a aflat un membru, care a propus, ca remunerațiunea redactorului să fie redusă dela patru la două sute de fiorini. Propunerea, deși nu s'a primit, l'a atins dureros pe Barițiu și l'a îndemnat, să destăinuiească, câtă muncă și osteneală îl costă redactarea foi. Spune, că el nu s'a obligat niciodată să scrie singur foaia, ci a primit a fi numai redactor, care să aranjeze materialul ce va sosi dela alții. Dar acum vede, că

frontieră și doborât, la întoarcere se culcase în mușchiul verde, pentru cea dintâia oară dorind odihna, odihna de veci. Murise de inimă. O, bătuse prea mult inima aceea mare în care încăpuse atât de multe!

...Trece liniștit un car împodobit cu brazi, ca de nuntă, și ia drumul afară din Sinaia, pe lângă malul gârlei. Intre flori, sieriu, — pe el bătut în cuie, un treicolor lat, în cruce. Prahova murmură duios o simfonie dulce, e cel din urmă cântec ce petrece pe bietul pribeag. În fundul văilor soarele se stinge în lumini roșatece ca o făclie de veghe, în umbra întunecată a pădurilor de brazi ce se înșiruiesc maiestose, ca o imensă catedrală cu fantastice colonade. Trec automobilele în fugă și, sub frunțile descoperite, surprindem priviri fugitive și nedumerite ce se perind în treacăt dela treicolorul frumos în culori vii de pe sieriu, în urma carului, unde nu plânge nimeni cernit, nici mamă nici copil.

Singur pe lume! Mă uit în fundul groapei și pare că simt o ușurare. Biet pribeag, în sfârșit ai ajuns la capătul drumului! Sieriu e deschis și preoții citesc rugăciunile.

Senin, aproape frumic doarme dus Bădea Cârțan, pare că ajuns de toate ostenele pribegiei lui. Cu suman, țări și căciulă nouă, poate cele dintâi haine frumoase, pe cari n'ăvusesse parte să le aibă în viață. Cu cămașa dezvălită în lături ciobănește, pe pieptul gol odihnea cel mai scump odor ofilit de inima lui: două lente tricolore legate de un mănunchiu de flori mirositoare de munte.

Stam muți, cu jalea în suflute, dar liniștiți de liniștea frumoasă de pe chipul lui surizător, care odihnea în sfârșit în pacea celei mai supreme fericiri.

Era acasă la el!

Sinaia.

M.

singur trebuie să scrie aproape foaia întreagă. „Și dacă ar fi numai cu scrisul; dară studiul de fier, preparațiile de săptămâni întregi, pe care le cere un singur articol, să fie luate într-un nimic? dară înmulțirea necurmată a bibliotecii private, în lipsa unei biblioteci publice, costă zeci și sute... Numai literații să lucreze de pomană? Numai literații să trăiască cu apă și cu aer? De când oare acei cari se ocupă toată viața lor cu literatura, sunt condamnați a flămânzi, a umbla golani și totuși a da de pomană?” Destăinuiește mai departe Barițiu, că pentru „Transilvania” a lucrat câte 800 de ore la an și i-s'a plătit pe 2 ore un fl., pe când dela Gött din Brașov ea redactor al „Găzetei” primia remunerațiune îndoită; a dăruit deci națiunii muncă neplătită în valoare de 2400 fl. și încheie: „Desfidem pe ori care dintre literații noștri de dineoace de Carpați, afară numai de doi, ca să ne arate când au donat dlor pentru scop literar asemenea sumă, fie în bani, fie în labore”.

Lipsa de interes a publicului pentru „Transilvania” a adus și sistarea ei pe câteva vreme, la 1879, și înlocuirea prin câteva fascicule de „Anale”. Dar nu numai față de revistă, ci și față de Asociațiune însăși începuse a se manifesta nepăsarea publicului și critica necrutătoare a câtorva pretentioși, cari reduceau la zero tot ce lucrase Asociațiunea dela înființarea ei și nu erau mulțumiți cu nimic ce se făcea la Asociațiune, în cursul anilor sau cu prilejul adunărilor generale, pe cari le socoteau ca fiind împreunate cu prea multă risipă de timp și de bani. Referitor la această împrejurare, scrie mai târziu Barițiu: „S'au aflat unii oameni, cari crezuseră, că e păcat să umble membrii în fiecare an dintr'un colț de țară în altul, pierzând timp și făcând spese considerabile de călătorie, în loc de a trimite acci bani la comitet spre a înmulți fondul, ca să ajungă pentru burse la tinerime, iară dânsii să-și vază în timpul verii de afacerile lor economice. Bună idee și aceasta, însă de o sută de ori era și mai este de preferit dorința și voința de a conveni oamenii chiar din cele mai depărtate districte ale țării, a face cunoștință, a se încălzi spiritele unul de altul, a conversa și a se deprinde în limba lor națională, a face studii etnografice și chiar economice, a da tinerimei ocaziune de a se deprinde în arta muzicii vocale și instrumentale, a-și netezi manierele, a se apropia de bătrâni, ca să nu se curme tradițiunile dintre o generațiune și alta, în fine, ce să mai ascundem mâta în sac, a micșora și fiorele dintre o confesiune și alta. Toate aceste foloase cumpănesc mai mult decât fonduri de sute de mii în ochii tuturor, câți văd mai departe în viitor. Unde mai punem și disertațiunile științifice și artistice, cu care se deșteptase în câțiva ani o nobilă rivalitate între mai mulți literați de ai noștri, până când tocmă în anul 1879 se aflară unii nefericiți misantropi, cari strigară în adunarea dela Sighișoara, că producțiuni de acelea ar fi numai o deșertăciune. La noi arta oratoriei și așa este foarte puțin cultivată atât în biserică, cât și în lumea profană; să o mai scoatem și din incinta științelor, din societățile literare și științifice, să nu dăm loc de exerciții nici artei poetice?”

Criticele la adresa „Asociațiunii” pe Barițiu, care muncise atât de mult pentru promovarea intereselor ei, îl supărau și adeseori îl îndemneau să răspundă cu o asprime destul de simțită ca la 1880, când spunea următoarele cuvinte tari și adevărate: „Cu mijloace mici nu se pot ajunge scopuri mari, nici a se realiza planuri vaste. Cea mai grea asuprire și mai mare nedreptate se face Asociațiunii atunci, când se cer dela ea lucruri, pe cari le poate executa nu o reuniune modestă, ci un guvern, în a cărui administrațiune se dau milioane, sau măcar vre-un cler, care dispune de venituri anuale cu sutele de mii. Este un testament de lenie și decadență, când se așteaptă, ca pentru sute de mii și milioane să eugete și să facă totul numai 10—12 oameni, iar mulțimea cea mare să stea cu mâinile în sân, fără a voi să sacrifice, dacă nu laboare și sudoare de ani întregi, cel puțin atâția bani, câți se dau pe fumul de tutun (!) Este un semn rău, când oamenii uită că „Asociațiunea transilvană” nu are potestate executivă; este însă și mai rău, când lipsește spontaneitatea, voința firmă de ași face ei înșii binele, fără a fi împinși de spate”.

Ca președinte știa Barițiu să entusiasmeze publicul prin cuvintele sale, prin amintirile du-

ioase și edificatoare ale vieții sale de muncă jertfă nepregătită. Iar când făcea scurte rapoarte viri asupra dezvoltării Asociațiunii, schița un mod pătrunzător împrejurările grele, în care înființat și a trăit „Asociațiunea” iar despre rezultatele activității ei lăsa cifrele să vorbească în glasul lor rece, dar convingător. Astfel la adunarea generală din Hățeș (1891) făcea Barițiu în cuvântul de deschidere următoarele constatări privitoare la activitatea Asociațiunii: Membrii acestei societăți știu între altele, că dânsa în țara cea mare, ce se simțise atât de inteligentă și activă (juriști, medici, ingineri, profesori generali, naziali, agronomi, silvicultori) în cei dintâi de ani împărțise până în 1881 la 120 de studenți 29.581 fl.; la 273 învățăcei de meserii 4910 fl.; la școlile lipsite 3400 fl.; ca premii literare 600 fl.; peste aceasta cele două expozițiuni de înălțare una la Brașov în 1862, alta la Sibiu în 1881 au costat pe membrii și pe exponenți pe 20.000 fl.; modestul organ al Asociațiunii „Transilvania”, care-i servise totodată de magazin pentru o sumă de documente istorice și pentru mulți disertațiuni literare și științifice foarte prețioase a costat și ea câteva mii. Dela 1881 încoace poate produce altă serie și grupă de cifre în sumă și mii, date tot numai cu scop de a înainta cultura la poporul român, până la suma considerabilă de peste 70.000 fl., dedicați educațiunii sexului femeiesc în școală și în internat, eceace nu se putea trăgăna cu nici un preț decât numai prin riziul de a rămânea noi între toate popoarele mării de batjocura altora și de a provoca cea mai dură pămărire a Românilor din țara vecină”.

Sumele înșirate de Barițiu la 1891 s'au arătat în mod considerabil, încât un conspect sumă de pe anii 1861—1911 ne prezintă următoarele rezultate finale:

Asociațiunea a dat în acești 50 de ani următoarele burse și ajutoare:

1. Burse pentru studenți	—	—	95.488.
2. Ajutoare pentru meseriași	—	—	16.160.
3. Ajutoare la diferite școli	—	—	7.826.
4. Ajutoare bibliotecilor gimnaziale din Blaj și Brașov	—	—	720.
5. Premii pentru cărți	—	—	3.023.
6. Imprumuturi	—	—	600.
			123.813.

La această sumă considerabilă să se mai adauge sumele cheltuite pentru școala de fete și internat, pentru „Biblioteca populară”, starea de azi a fondurilor „Asociațiunii” și a diferitelor ei fundațiuni și se va vedea că sau realizat în timp de 50 de ani lucruri destul de frumoase.

La sfârșitul vieții Barițiu ar fi putut privi cu satisfacție și cu liniște suflătească asupra activității sale, închinată Asociațiunii, pentru că nici unul dintre contemporani nu jertfise mai multă muncă. Dar sufletul lui n'a fost urzit de cunoașterea liniștea în viața aceasta. Probleme și planuri mari îl frământau neîntrerupt. Precum dăduse la 1861 programul cel vast pentru a îndruma activitatea Asociațiunii, tot astfel și în ultima adunare generală condusă de dânsul (Sibiu 1892) mai fixează unele puncte însemnate la a căror realizare ar trebui să se gândească și astăzi membrii și sprijinitorii Asociațiunii.

Dupăce înșiră jertfele cele multe, aduse de popor pe altarul culturii, dupăce arată instituțiile ce s'au creat cu sprijinul și sub aripile ocrotitoare ale bisericilor române, veteranul Barițiu adresează contemporanilor săi și posterității următoarele cuvinte de îmbărbătare: „De vom susținea că dela pacificarea țării, cam de 40 de ani încoace, poporul român din această parte a monarhiei, a dat pe lângă toate enormele impozite de stat și comunale cel puțin treizeci de milioane pentru cultura sa, nu am exagerat nici cu un denar. De aici apoi se poate înțelege, cum Asociațiunea, reuniunile private, ca cea de teatru și reuniunile femeilor sunt adeseori date uitării ca Cenușoata cel ascuns după captor. Această înțuțiune a noastră însă nici nu are pretensiuni, ca să poată spăria pe cineva. După experiența făcută de atâția ani, și în vederea progreselor mijloacelor prin cleruri, dorințele ei sunt din cele mai moderate. Ea nu cere, deocamdată, decât numai o mică fond de 120.000 florini, din ale cărui venituri să poată fi asigurate salariile și celelalte trebuințe didactice ale școlii civile de fete cu clase afară de clasele elementare... Un alt fond a cărui asigurare o dorește Asociațiunea, ar fi iarăși foarte modest, adevărat numai patru sute de mii pentru asigurarea de școale comerciale și de

tele reale cu câte 4 clase. Este timpul suprem, ca în toate comunele românești cu câte două până la cinci mii și mai multe suflete să prindă rădăcini un comerț real, onest, sănătos, prin care poporul să fie apărat de spoliatori și de corupțiuni gretoase. În același timp avem să îndreptăm pe o parte bună a tinerimii către științele tehnice și militare, care dau și vor mai da veacuri întregi la sute de mii pâne sigură câștigată cu onoare. Iată tot ce mai cere Asociațiunea d-v. dela poporul întreg: o sumă totală numai ceva peste jumătate milion de floreni. Că Asociațiunea știe să administreze averea sa cu credință și devotament, credem, că V'ă dat probe și până acum. Și cimitetul stă gata să vă dea sama și pe anul expirat”.

IX.

Murind prezidentul George Barițiu, următoarea adunare generală, ținută în Octomvrie 1893 la Năsăud, o conduce vice-prezidentul Dr. H. Pușcariu. În 1894, adunarea din Sebeș alege ca prezident pe canonicul I. M. Moldovan, care conduce „Asociațiunea” împreună cu vice-prezidentul Dr. H. Pușcariu până la 1901, când adunarea din Sibiu alege în locul lor pe meritosul Dr. Alexandru Moesonyi ca prezident și pe Iosif St. Șuluțu ca vice-prezident, iar dela 1904 figurează acest din urmă ca prezident până la începutul anului 1911, fiind ajutat în conducerea „Asociațiunii” de vrednicul vice-prezident, profesorul din Brașov și academicianul Andrei Bârseanu.

În locul primsecretarului Ioan Popescu fu ales la 1894 asesorul Zaharie Boiu, căruia îi urmează Dr. Cornel Diaconovici 1895—1906, iar de atunci încoace actualul primsecretar Octavian Goga.

Postul de secretar II a fost ocupat, după moartea prea timpurie a regretatului Dr. Ioan Crișan (21 Oct. 1892) de următorii: Dr. Amos Frincu, Ioan Pop-Retegănuș, Dr. Vasile Bologa, Dr. Ilie Ben, Ioan I. Lăpădatu și Octavian Tăslăuanu.

Cei mai mulți dintre acești conducători ai „Asociațiunii”, fiind și azi în viață, iar faptele și însușirile celor dispăruți în anii din urmă fiind încă vii în memoria contemporanilor, urmează, că grija de a schita vrednicia și meritele lor pentru „Asociațiune” și de a arăta progresele realizate de acest așezământ cultural sub conducerea lor, trebuie lăsată în sarcina viitorului.

Atâta putem spune, că cu moartea lui Barițiu se încheie o însemnată epocă în viața „Asociațiunii” epoca consolidării, după care urmează mai cu seamă dela 1896 încoace — de când „Asociațiunea” a început să extindă propaganda sa culturală și peste granițele Ardealului — epoca expansiunii.

Încă la 1875 era să se țină adunarea generală a „Asociațiunii” în Lugoj, în sensul hotărârii luate în adunarea generală din Deva (1874). Dar chibzuind conducătorii „Asociațiunii” mai cu temei asupra acelei hotărâri au aflat, că ea era pripită și la caz, că ar fi fost dusă la îndeplinire, ar fi putut eventual să periclitaze „Asociațiunea”, care pe atunci era numai „transilvană” și nu avea drept a se extinde și asupra Românilor din părțile bănățene sau ungurene ale țării. De aceea într-o adunare extraordinară, ținută în vara lui 1875 la Alba-Iulia, au decis să abandoneze planul acesta și să rămână cu adunările generale tot numai între granițele Ardealului ca și mai înainte.

Au trebuit să treacă alte două decenii, până când „Asociațiunea” a fost adusă în situația de a putea lărgi hotarele propagandei sale culturale. La 1895 cerind guvernul unguresc modificarea statutelor și eliminarea, din titulatura „Asociațiunii” a termenului „transilvană”, — pe care anume motive de ordin politic și de drept public nu l-ar putea admite la o societate românească, pe când la cele șasești el e admis până în ziua de azi — conducătorii „Asociațiunii”, după se-

rioase desbateri, s'au învoit să facă modificarea impusă de guvern.

Și astfel, în anul următor (1896) s'a putut ține în Lugoj cea dintâi adunare generală a „Asociațiunii”, sub conducerea prezidentului I. M. Moldovan, care spunea cu aceea ocazie:

Acesta e primul pas ce-l face Asociațiunea scoborînd coasta munților și înaintînd spre marginile extreme ale țărimului ocupat de neamul nostru. Legătura sîngelui și a limbei, cari închiagă și țin laolaltă deosebitele națiuni și produc diversitatea lor — legătura sîngelui și a limbei cari la Români s'au manifestat cu tărie neînvingă, încât zisa lui Bonfiniu, că Românul mai mult a luptat pentru limba, decât pentru viața sa, este adevăr istoric în deplina putere a cuvîntului — aceste legături puternice făcură, ca adunarea ținută în anul trecut la Blaj să se supună învîtării frățești și prefigă locul adunării prezente între frații, ce locuiesc această regiune încântătoare. Fie de bun augur pasul acesta! și contribuie să el cu îmbelșugare la producerea acelor fructe, pe cari toți le dorim și așteptăm dela însoțirea, ce ne-a întrunit aci... Totdeauna brâncile noastre trebuie să fie încinse, brațele înarmate. Trebuie să cucerim formal terenul împiedecat cu greutatea felurite, și altora, cari se află în pozițiuni mai favorabile, de tot neunosute”.

Deosebit de importante sunt și cuvintele rostite atunci, în numele Bănățenilor, de profundul enuțetor Dr. Alexandru Moesonyi, care spunea între altele: „Simțit-am cu toții, că adunarea aceasta are să fie un eveniment de mare importanță pentru năzuințele și interesele noastre culturale. Prin aceasta se dărimă un zid de despărțire între frații de același neam, setoși de aceeași cultură. Asociațiunea noastră în această adunare se desbracă de caracterul ei provincial, se proclamă principiul solidarității naționale pe terenul cultural... Noi pricepem cu toții, că pentru un popor luptă mai nobilă decât lupta pentru cultura sa proprie nici că s'ar putea închipui.”

Dar lupta aceasta nu este o luptă sîngeroasă, o luptă cu foc și cu fier, nici o luptă pentru interese meschine. Este luptă cu armele cele mai nobile ale minții și inimii, pentru idealuri mărețe și nepieritoare. Iar idealurile acestea izvoresc din sentimentele lor religioase, naționale și patriotice. Și eutez a afirma fără șfială, că aceste sentimente nobile la nici un popor nu sunt mai armonios contopite decât la poporul român. Chiar și în secolul nostru, despre care, precum știm, dintr-o parte, nu scrutez cu cătă îndreptățire, dar negreșit cu oarecare predilecțiune, mereu se afirmă, că ar fi secolul necredinței, chiar și în secolul acesta noi cu satisfacțiune putem susține, că nu există popor, care ar fi mai evlavios, care s'ar alipi cu mai multă căldură decât poporul român... Sunt convins, că patriotismul poporului român, izolat de sentimentele sale religioase și naționale, s'ar usea ca o creangă ruptă de pe trunchiul ei. În această armonioasă trinitate a sentimentelor mai înalte și mai nobile ale inimii omenesti se manifestează acel idealism nobil al poporului român care formează trăsătura fundamentală a caracterului său național. Din această indisolubilă trinitate a sentimentelor religioase, naționale și patriotice răsare în deplina sa splendoare geniul național al poporului român... Eu nu regret a da expresiune firmei mele credințe, că până când poporul român va fi inspirat de bunul său geniu, până când noi, inteligența, fidel acestuia, ținem neclintit, ca la o dogmă nerăsturnabilă, la convingerea, cumcă cultura poporului are să fie creștină, națională și patriotică, până atunci poporul român în fața tuturor pericolelor amenințătoare, poate exelma liniștit: afară de frica lui Dumnezeu altă frică nu cunoște!”

După Lugoj a urmat Beiușul (1898), Băile Erculane (1900), Oravița (1902), Baia-Mare (1903), Timișoara (1904), Șimleuul (1908) ș. a., năzuințele de cucerire ale Asociațiunii întâm-

pinănd pretutindeni inimi deschise și primitoare pentru toți cei ce muncesc sub flamura Asociațiunii, în numele culturii și al progresului, îndemnați de nobila dorință de a trezi poporul român din toate ținuturile la conștiința de sine, de a-l învăța să și prețuiască mai bine comorile sufletului și de a revărșa asupra lui darurile cele bogate ale culturii naționale: „ale sale dintru ale sale!”

În anii din urmă s'a ivit și părerea, că Asociațiunea ar trebui să și extindă propaganda sa binefăcătoare și asupra părților aradane, unde adevărat că există o instituțiune similară: „Asociațiunea aradană”. Dar aceasta a tînjit multă vreme în nelucrare și dormitează mereu, fiindcă „fruntașii” autorizați din Arad au alte treburi, și în loc de a și uni puterile într-o folositoare și frățească lucrare culturală, preferă a și-le anihila într-o infernală luptă fratricidă.

(Sfârșit).

Criza bisericească din Bucovina.

Cernăuți.

Pe când presa românească dela noi și de aiurea a încetat de a se mai ocupa cu această chestie importantă pentru biserica noastră și pentru neamul românesc din Bucovina, cea ruteană, mai ales din Galizia, continuă focul pe toată linia, zăpăcînd lumea neorientată. Știut este că celui ce țipă, i se dă și atenție.

Pretenziunile de mai înainte ale Rutenilor, încoșecvente și nedrepte, au devenit acum absurde și revoltătoare din cauza argumentelor descricrate ce le debitează pretutindeni. Pentru cel ce nu cunoaște chestia bisericească dela noi, cererile Rutenilor sunt în aparență inofensive, căci în momentul de față ei nu voiesc să ne dea divorț, ei pretind numai două secții în Consistor, cu doi episcopi, unul Rus și unul Român. În frunte cu un mitropolit care trebuie să fie schimbiș, odată un Român apoi un Rus; afară de aceasta mai cer și paritate la facultatea teologică. Nu-i așa că Domniilor sunt modești? Dar tocmai pretenziunea aceasta așa zisă modestă constituie un pericol pentru noi. căci devenind numai o singură dată un Rus mitropolit, caracterul național al Mitropoliei noastre va fi știrbit pentru totdeauna, iar acel mitropolit rutean va declara de sigur la un moment dat, că mitropolia gr. or. a Bucovinei e ruteană și atunci toate protestările noastre vor fi zadarnice.

Lupta aceasta îndârjită dintre Români și Ruteni e de dată mai veche decât cum se crede. Încă cu 30 de ani în urmă făcuseră Rutenii un proiect de despărțire a bisericii noastre, cerînd înființarea unei episcopii naționale. al cărei sediu nu era bine definit: probabil că avea să fie la... Sadagura! Deja pe atunci produse cerea lor obraznică un vifor de indignare și revoltă în rândurile noastre, care se repetă și la 1891, când un oarecare preot rutean Silvestru Daszkiewicz publică și

FABRICA DE SPALAT CU ABURI

„KRISTALY”

Gőzmosógár, Kolozsvár, Pályaudvar.

Aranjată cu mașinăriile cele mai moderne, cu putere electrică; spală, calcă și curăță albituri bărbătești și de dame și toffelul de lingerie cu prețuri moderate.

La suma de peste 10 Cor., pachetul se retrimite francat.

o broșură specială în chestia aceasta. După oarecare răstimp se potoliră spiritele, dar în 7 Iulie 1905 Rutenii convocară un meeting național la Cernăuți în care-și reînnoiră cererile, preținzând cu unanimitate crearea unei episcopii rutene independente, ba chiar în luna lui Martie din anul următor, plecă o deputație ruteană cu un memorandum la împăratul. Va să zică ei de 30 de ani voiesc să se separeze de noi, cerând o episcopie ruteană, iar acum când în adunarea noastră națională din 17 Iulie a. c. am hotărât să li-o dăm, ei nu voiesc s'o primească. Iată inconsecvența și falșitatea Rutenilor, cari bazându-se pe sprijinul guvernului, speră să-i dea o lovitură de grație mitropoliei noastre naționale!

Nu știu ei că Vodă zice da, iar Hâncu ba? și în cazul de față guvernul nostru a dat peste un Hâncu foarte îndărătnic. Guvernul credea că va hotărî totul în mod arbitrar și va deschide peste capul nostru o porțiță de intrare pentru favoriții săi nesățioși, dar îndărătnicia și bărbăteasca opunere a mitropolitului nostru a împiedecat deocamdată săvârșirea acestui atentat ilegal. Indărătul mitropolitului stau 300,000 de Români gata să comită și acte ilegale, în caz că forța va prevala dreptul lor.

Încă de prin anul 1869 Rutenii se bucură de o egală îndreptățire cu Românii în administrarea bisericii gr. or., iar înainte de vre-o câțiva ani li-s'au acordat 10 stipendii acelor elevi ruteni cari voiesc să se dedice carierei preoțești, pe motiv că Rutenii au foarte puțini preoți în raport cu Românii. Bine zice un proverb: cine cedează un deget, va trebui să cedeze și mâna! Noi nu trebuim să cedăm nici un deget, ba chiar nici cât e negru sub unghie, așa că astăzi n'am fi fost siiiți a ne opera singuri în mod radical o mână întreagă, pentru ca să ne scăpăm trupul de pierzare.

Memorandului românesc din 17 Iulie a. c. în chestia separării diecezei i-s'a alăturat și un conspect al credincioșilor și parohiilor gr. or. din Bucovina, făcut după falsul recensământ din anul 1900, căci cel din anul acesta grație hărniciei guvernului nostru încă nu-i gata. În Bucovina trăiau la 1900 în total 500,262 credincioși de confesiune gr. or., dintre cari 274.410 erau Ruteni, iar 229,018 Români. Dintre parohii și expozituri 89 erau române, 120 rutene, iar restul de 40 mixte. În urma catastrofei naționale și după unele indicii cari le avem în privința recensământului celui nou, numărul Românilor e cu mult mai mare decât al Rutenilor, așa că raportul cifrelor din anul 1900 se schimbă acum în favorul Românilor, ceace ne face să sperăm că la înființarea noului episcopii se va purcede pe baza celui mai nou recensământ.

După cum se știe majoritatea Rutenilor bucovineni e din Galiția. „Galițienii au noroc. Ei vin din țara cartofilor în mânănoasa Bucovina, spre a afla aice ceace nu pot afla în țara lor, cu care vreau să ne împreune domni Ruteni tineri. Călătoria nu le face dificultăți. Ușurei ca gândul unei primadoane, cu un cilindru de paie

pe cap, o trăistuță pe goalele umeri, se pornesc la drum spre Canaanul acesta. Pe legrini de acștia se pot vedea zilnic pe toate stradele Cernăuțului. Ei se cunosc pe portul lor galițian: *piciora și coate goale*”. (M. Teliman, Foiletoane, pg. 103) Rutenii bucovineni aparțin confesiunii gr.-or. și celei gr. catolice. Acești din urmă sunt cu toții bejenari imigrați din Galiția. Greco-orientalii sunt Huțanii dela munte, popor băștinaș ca și Românii, apoi și alți Ruteni rusofili, dușmani de moarte ai Ucrainilor. Rusofili sunt și Românofili și faptul acesta n'ar trebui să le scape din vedere conducătorilor bisericii noastre. Românii de peste Prut, rutenizați în mare parte, voiesc să se întoarcă înapoi la mame, în urma propagandei naționaliste din partea „Societății Mazililor și Răzeșilor”. În unele sate se înființează chiar școli particulare românești. Aceasta e starea lucrurilor: pe când Rutenii sunt împărțiți în Rusofili, în Ruteni gr.-or. și Ruteni gr.-catolici, Românii sunt o masă omogenă, unitară. Faptul acesta, apoi trezirea mazililor și răzeșilor români de peste Prut la o viață națională, precum și puțina speranță ce-o pun Rutenii în noul recensământ, îi determină să nu primească o episcopie națională independentă, ci să joace rolul puilului de cuc primit în cuib străin.

D. deputat Aurel Onciul ceruse în proiectul Dsale de despărțire a diecezei bucovinene, convocarea congresului bisericesc și autonomia națională pentru biserica gr.-or., pentru ca guvernul să nu se mai amestece în trebile noastre. În Bucovina, sub sceptrul austro-ungar, sinagoga evreiască are mai multă autonomie decât biserica Românilor. Căci dacă evreul are rabin, și-l alege singur; dacă are școală jidovească, își caută singur de dânsa. Dar dacă îi trebuiește Românilor preot, îl numește (mediat) guvernul dela Viena; dacă biserica lui are avere, o administrează tot guvernul dela Viena. Și cu toate acestea Bucovina n'a fost luată cu sabia, ci din contra prin bună învoială și cu condiția ca starea de lucruri în trebile bisericești și politice să rămână intactă.

Anomalia atârării bisericești din Bucovina e eretică, contrară canoanelor ritului răsăritean și cea mai nedreaptă înrîurire asupra poporului. Moșiile fondului religios n'au fost secularizate de Iosif II, căci moliul episcop de Rădăuți Dositei Herescul când s'a mulțămît în 1782 cu un salariu anual de 12.000 cor., ajuns azi până la suma de 50.000 cor. anual, a predat guvernului moșiile mănăstirești numai în administrare, nu de voci, după cum se poate constata mai târziu din regularea raportului dintre guvern și consistor de cătră cosiliul suprem al curții. Guvernul se obligă să susție școale confesionale române din averea fondului bisericesc, dar cu timpul a uitat de obligament și azi își închipuie că el e de fapt stăpânul fondului nostru, provocându-se la cazul secularizării moșiilor mănăstirești din România. Analogia e cu totul greșită, întâi din pricina obligației guvernului de a menține *status-quo*, apoi moșiile din România au fost moșiile biseri-

cii statului român, care s'a însărcinat singur cu întreținerea fără deosebire a tuturor școlilor, spitalelor și mănăstirilor mai însemnate. Guvernul român n'a luat niciodată în administrare—ca cel austriac—averea bisericilor catolice, protestante, lipovenesti și calvine, căci nu sunt biserici ale statului român.

În scopul câștigării acestei autonomii bisericești au ținut Românii încă în luna lui Iunie 1870 o impozantă adunare națională la Cernăuți, la care au participat vreo 4000 de Români din toate unghiurile țării, cerînd într'un glas autonomia bisericii noastre și respectarea drepturilor ei asupra fondului religios. Guvernul a trecut însă în mod cinic și peste această dorință justă la ordinea zilei, fără să rezolve nimic până în ziua de azi.

Trebuie să clarificăm odată numai decât raportul nostru față de guvern, să reînnoim cu mai multă putere cererile noastre drepte și la caz de nevoie să dăm guvernului în judecată. Am fost sub Turci și Ruși, au năvălit Tătarii asupra noastră, dar nici unii nici alții nu ni-au răpit autonomia bisericii; a trebuit să vie Austria și în numele pretenției sale civilizații evreo-germane să comită față de noi această nedreptate strigătoare la cer.

Coresp.

Scrisori din București.

Școalele din Macedonia. — Un proiect de organizare. — Descentralizarea administrației. — Manifestări culturale. — Străinii și limba românească.

București, 11 August st. v.

În timpul din urmă s'a vorbit mult despre starea, în care se află școala și biserica românească din imperiul otoman. S'au arătat relele, cari bântue aceste instituțiuni și s'au propus mijloacele de îndreptare. Păcatul inerent firei noastre: ascunderea adevărului, a dăinuit și aici multă vreme. Se vorbea de poporul și întărirea ideii naționale — în timp ce satele românești din Macedonia rămăneau pustii în urma emigrărilor. Se vorbea de euceriri pe terenul cultural și economic în timp ce numărul înstrăinaților creștea într'un mod înspăimântător. S'a observat în viața fraților macedoneni acelaș fenomen ca și în țara unde lumăa ademenită de miragiu nu băga în seamă pregătirea celor petrecute în primăvară, anului 1907. Acelaș fenomen ca și la noi, unde ascunderea adevărului ne-a dat rezultatul dezastruos al alegerilor din anul trecut.

Încă de astă toamnă s'a observat între frații macedoneni un puternic curent în contra acestor stări de lucruri. S'au dat pe față groșelele trecutului, s'a ridicat vâul care acopere grozava realitate și s'a făcut apel la toți aceia, cari simțeau românește să încapă munea pentru regenerarea neamului românesc în imperiul otoman, unde, mai ales acum împrejurările sunt cât se poate de prielnice unei acțiuni din partea Românilor. Au apărut un număr însemnat de publicațiuni menite a deștepta interesul general față de elementul românesc din Macedonia. Spiritele și văitoare de acolo au fost chemate la viață, cele de aici li-s'a arătat primejdia ce amenință instituțiunile cari au menirea de a apăra și sprijini orice manifestare în sens național a spiritului românesc, școala și biserica.

Răul cel mare consta în felul cum aceste instituțiuni erau organizate. Centralizarea administrației lor a făcut ca să aibă cuvânt hotărâtor de regulă oameni cari steteau departe de luptă pe care o duc frații macedoneni, oameni cari luau informațiile nu pe cale directă, ci de ochi

DAJKOVITS E. Atelier de fotografii artistice, — — de primul rang. — — ORADEA-MARE, Palatul Sas.

Fotografii și portrete, reproducții după fotografii vechi și noi în mărime naturală, expuneri de obiective speciale pentru interior, acatice, și lucrări în aquarel și olei artistic executate. Atelierul se află exclusiv numai în Palatul Sas.

De vorbă cu Z. Bârsan.

— Al VIII-lea turneu de teatru prin Ardeal. —
Vatra-Dorna.

Sunt zece zile și mai bine decând artiștii Bârsan sunt aici. După frumosul turneu făcut prin Ardeal și după urâta întâmplare dela Rodna au venit să se adăpostească în munții Bucovinei. Nu zic să se odihnească, nu prea au parte de odihnă oamenii aceștia, căci de-abia ajunși, au început să se pregătească și să învețe piese nouă pentru serbările culturale dela Blaj.

De data asta publicul care va asista la reprezentația dela Blaj, va avea o seară de înaltă artă dramatică. Soții Bârsan au vădit o idee fericită. La dorința și stăruința lor d. Dr. Iuliu Maniu a reușit să obțină dela Ministru concesia încă pentru doi artiști din România, cari să-și dea concursul la marile serbări culturale. Și soții Bârsan au învitat pe d-na Aristizza Romanescu, decana scenei române, care de mult își exprimase dorința să joace în Ardeal, și pe valorosul artist de comedie P. Liciu. O alegere cum nu se poate mai nimerită. Va fi o seară de serbătoare la Blaj, o seară care va rămânea neuitată în amintirea celor ce vor avea norocul să fie de față.

În program, pe lângă comedia ce se va juca și în care Liciu va fi la înălțimea talentului său, mai figurează și românescul poem dramatic al lui Bistrițeanu »Cuib de șoimi«, jucat de d-na Romanescu și soții Bârsan. Poemul cuprinde unul dintre cele mai mari și mai frumoase momente din istoria românească, cunoscut de altfel de toată lumea din poezia lui Bolintineanu, moment pe care cronicarul Ion Neculce îl descrie în câteva rânduri în modul următor: »Ștefan Vodă cel bun, bătăndu-l Turcii la Răsboieni, au mers să intre în cetatea Neamului; și fiind mumă-sa în cetate, nu l-au lăsat să intre, și i-au zis că: *pasărea în cuibul său piere*. Ca să se ducă în sus, să strângă oaste, că isbânda va fi a lui; și așa pe cuvântul mâne-sa s'au dus în sus și au strâns oastea!«

Sunt sigur că lumea ce va asista la această reprezentație, va trăi adevărate momente de înălțare sufletească și nu va avea decât cuvinte de mulțumire la adresa soților Bârsan pentru aleasa invitație, făcută de ei, celor doi mari artiști ai Teatrului Național din București, d-na Ar. Romanescu și P. Liciu.

Cu această reprezentație, artiștii Bârsan, își vor încheia într'un mod glorios al VIII-lea turneu de teatru făcut prin centrele românești din Ardeal și Bănat.

»A fost cel mai frumos turneu al nostru — îmi spunea Bârsan într'o zi, pe când ne plimbam pe dealurile cari împrejmuesc Dorna de toate părțile — Am putut să jucăm piese mai mari, o comedie și o dramă și am fost și noi și publicul mulțumiți. Hei, când mă gândesc cum am început mișcarea asta de teatru! Ce greu mergea! Nu cunoșteam lumea și nici lumea nu mă cunoștea. Nu puteam să joc decât Dumineca și în zile de sărbători. Azi s'au schimbat lucrurile. Lumea românească mă primește în orice zi și cu multă dragoste. Am prieteni și oameni de suflet, cari își dau seama de ceace facem noi, își lasă afacerile și așa de prietenoși, așa de însuflețiți și desinteresați se ostensesc pentru reușita reprezentațiilor noastre. Acuma e ușor, da. În turneul acesta mi-a reușit să joc în 20 de zile 18 reprezentații!

— Obositor, nu?

— Da cine se mai gândește la osteneală, Nici nu mai avem vreme! Din tren în hotel, din hotel în teatru, din teatru în tren. Așa merge... Un vârtej! Și în vârtejul ăsta câți nervi nu se prăpădesc, câtă energie. Eu cel puțin într'un tutun o duc. Sunt veșnic intoxicați; am patima asta blestemată.

— Și nu-ți face rău?

— Mai știu și eu?! Am noroc că m'am aprovizionat bine de-acasă... știi... când am plecat dela părinți... s'au îngrijit ei... altfel nu știu zău... Și așa cum îți spui: Am fost la Brașov, Sibiu, Săliște, Blaj, Orăștie, Alba-Iulia, Abrud, Brad, Lipova, Oravița, Bocșa-română și Reșița. În douăzeci de zile am trecut prin toate. Frumos, nu?

— Ești ajutat întotdeauna de Societatea de teatru din Ardeal, de bună seamă.

— Da de unde? De două ori m'au ajutat numai, în două turnee. Celelalte șase le-am făcut noi... cu sărăcia noastră... și cu sufletul.

Dar nu-i nimic. Noi ne facem datoria. În fiecare vară ne vom face turneul nostru. Cu pri-

teni buni și cu oameni de inimă îl scoatem la cale... și iacă-asa: la vara viitoare o să-l facem și pe-al nouălea... și-apoi pe-al zecelea... pe-al cincisprezecelea... și tot înainte până voi ajunge milionar!..

— N'ar fi tocmai rău — adăugai eu zâmbind — să te trezești așa deodată cu câteva milioane. Zău, ce-ai face d-ta dacă ai ajunge milionar?

— Ce-ai face? Hei... ce-ar mai fi!? Știi ce-ai face? Ceva ce nu s'a mai pomenit: Mi-aș cumpăra o casă mare și frumoasă și l-aș lua pe subprefectul dela Rodna și pe notarul din Sângeorgiu la mine — le-aș plăti bine — și i-aș pune să umble toată vremea, ziua și noaptea, mai cu seamă noaptea pe vreme urâtă, să umble unul dela dreapta spre stânga și celalalt dela stânga spre dreapta prin prejurul casei mele. Și de câte ori se vor întâlni să se plece până în pământ unul în fața celuilalt și să se salute. Așa le-aș da eu ordin!

— Și d-ta?

— Eu? Eu ce-aș putea să fac? M'aș plimba prin sălile vaste ale casei mele... și-aș recita singur frumosul poem al prietenilor mei: Carmen Saeculare!.. Ce-aș putea să fac altceva!?!...

• *Correspondent.*

Scrisoare din Govora.

Govora, la 27 August 1911.

Câți dela noi au auzit de minunatele băi dela Govora, una dintre cele mai însemnate stațiuni balneare din regatul fraților noștri? Bolnavii ni se duc pe la Lipik, Hall, Mehadia, unii cunosc chiar Aachen-ul ori Aix-la-Chapelle, dar puțini știu, că la o depărtare abea de câteva ceasuri de Sibiu, în versanta Carpaților românești, isvoresc niște minunate ape cloro-sodice iodate și cloro-sodice sulfuroase, mult mai concentrate și mai mineralizate decât cele mai renumite ape din străinătate.

Și câți au auzit la noi de vestita apă dela Căciulata, a cărei firmă a putut ajunge mai de grabă la Paris, decât la Arad, Brașov, Cluj, Lugoj ori chiar Sibiu, de care o desparte o depărtare abea de câteva ceasuri. Într'adevăr ministrul Franței la București d. Blondel a petrecut anul acesta la Călimănești, făcând cură cu apă de Căciulata, trimis de o vestită societate medicală din Paris.

Și în ce cadru superb de natură e așezată, de pildă Căciulata. S'ar părea că există o legătură tainică și intimă între misterul puterii vindecătoare a apei și aceste cadre fermecătoare ale naturii care o înconjoară. Se și spune că apa dela Căciulata, numai atunci își are efectul dacă e luată de-adreptul la isvor, transportată ea mare, parte își pierde substanțele valoroase. Nu se știe, dacă nu e însuș farmecul naturii care piere din ea, și care e un element al ei de viață.

Mie mi se pare Valea aceasta a Oltului mai frumoasă chiar și decât Valea Prahovei. Defileul acesta al văii Oltului, care începe de cum treci granița la Turnu-Roșu este într'adevăr ceva superb. Nu de azi ni-l cântă poeții, și Voevozii și domnii țării românești, cari și-au ridicat prin ascunzișurile acestor văi mănăstiri, unii alegându-și să doarmă aci, la margini de ape, somnul lor de veci ca să asculte într'una măreața simfonie a Oltului, nu erau mai puțini poeți decât cei ce au prins vraja acestor locuri în nemuritoarele lor inspirații. Ce gând într'adevăr frumos a trebuit să-l inspire pe Ion Neagoe Voevod, care a venit să moară într'un ostrov înconjurat de undele vijelioase ale Oltului care se bifurcă în fața Călimăneștilor și închide în brațe acest petec de pământ. Câțiva pași dincolo de Căciulata răsar din Olt sfintele ziduri ale mănăstirii Cozia, unde și doarme somnul de veci fericită mamă alui Mihai Viteazul. Să fi fost numai gânduri de utilitate, a-și crea un loc de adăpost și ocrotire în zile de primejdie, ceia ce l'a îndemnat pe Mircea Voivod să o ridice în mijlocul acestei măreții a naturii, gânduri cuvioase de bun creștin, ori sufletul poetic al Domnului iubitor de frumuseți, se cerea aici, pentru propria-i desfătare.

Un cor admirabil, compus din elevele asilului Elena Doamna din București, cari petrec aci vacanțele, atrage publicul din Călimănești în fiecare Duminecă și serbătoare la mănăstire. O slujbă bisericească ascultată aici, între zidurile acestea cari îți subjugă gândurile cu puterea de levocare

de ori prin mijlocirea unor persoane in-
De aici inspectorii peste școli, cari nu
decat pe hârtie, de aici date fictive asupra
criticată, despre care cei din Macedonia nu
nici o idee.

acestea s'a adus însă la cunoștința pu-
românească un proiect pentru reorganizarea
școlii românești în Macedonia, proiect
de președintele comunității românești
din Macedonia, d. Neum Papatevdosie. Acest proiect
s'imeș spre aprobare tuturor comunităților
din Macedonia și, după ce a fost primit
de ei, a fost înaintat forurilor competente.
Acest proiect, toți factorii cari ar putea con-
tribui la progresul general sunt chemați a-și
opiniile în ce privește conducerea școlii
românești. În afacerile școlare vor avea să se
decida în primul rând membrii corpului di-
rectiv și persoanele, cari prin situația lor stau
în frunte de școală. Proiectul arată apoi cum ne-
cesitățile comunității diferă după împrejură-
ri, în cari se găsește. Măsurile ce trebuiesc
luate se pot deci dicta dela centru, ei con-
ducerea școlii și a bisericii să se facă acolo la fața

și înțelegerea pe care au avut-o luptele politice din
Macedonia asupra mersului chestiei naționale din Ma-
cedonia n'a fost din cele mai favorabile. Odată
cu schimbarea guvernelor se schimbă și felul de
strategie al școalelor și bisericilor române
din Macedonia și în chipul acesta nu se putea face ni-
ce de util și nimic durabil. Evident deci că descen-
dența n'ar putea aduce decât foloase în ce
privește progresul ideii naționale în Macedonia.
Nu este cât se poate de bun. Este însă în-
țeles: Se vor găsi numai persoane desintere-
sate și dragoste de neam, cari să ia conducerea
naționale în Macedonia?

și despre mișcări în senz național vin de
și dela alți frați de peste Dunăre. Nu este
despre sutele de mii de Români, cari zac
în completă întunecare în Serbia, unde un
caracteristic a distruge orice manifestare
națională și unde, ca și în Basarabia, orice ele-
ment de valoare, care se ridică, este absorbit de
elementul dominant. E vorba de manifestări cul-
turale ale Românilor din Bulgaria, a căror conștiință
națională este mult mai vie. E drept că aceste
manifestări au o formă cât se poate de curioasă.
Ele au luat ființă mai mult grație dorului de căș-
tărire din Bulgaria, cari au găsit un te-
atru și o exploatare la Români din acest

la timp ce guvernul bulgăresc a luat cele mai
măsurile pentru a împiedeca intrarea în țară
a elementelor românești, fie ele de ori ce natură, la
și alte centre câțiva tipografi ovari s'au
la o afacere rentabilă. Au început să tipă-
rească cu litere și ortografie bulgărească, o seamă
de cărți românești, mai ales de conținut reli-
gios. Sunt cărțile atât de mult iubite, cetite
de toată lumea de poporul românesc de pretutindeni:
de la Domnul Isus Hristos și Visul Ma-
rii Domnului. Aceste cărți au fost tipărite și
cu spiritul de speculă ovari, desfăcute
de și mii de exemplare printre cetitorii ro-
mani cari au învățat la școli bulgărești.

scrie aceste tipărituri cu ortografia și li-
terele străine, dar românești ca limbă se gă-
tesc în toate casele țaranilor români din Bulgaria.
Se poartă cu dansii, le cetește cu evlavie, cu cre-
dență și cu dragoste pe care o simt în chip fi-
zic când cântă astfel de lucruri pot fi scrise și
de ei. La lucrătorii agricoli veniți în țară
din Bulgaria pe timpul verei vei găsi aproape
de asemenea cărți, cari vor fi având fără în-
dubie o influență destul de puternică în ce pri-
vește păstrarea graiului strămoșesc la niște frați
cari s'a bătut așa de nemilostivă furtuna
naționalizării.

Proiectul acesta ne aduce aminte de primele cărți
tipărite de străini în limba românească, în Ar-
deal și Ungaria. N'a fost desigur numai gândul
de propagandă, ci a fost și dorul de câștig
material, care a făcut ca atâtea cărți româ-
nești să vadă lumina zilei în veacurile trecute.
Cărțile românești tipărite de tipografi
din Bulgaria ne-o dovedește asta.

• *Correspondent.*

a atâtor amintiri, te leagă par'că mai de-adreptul cu Dumnezeire și te impresionează puternic.

Călimăneștii adună an de an tot mai multă lume. Nu vor trece mulți ani, până ce li-se va stabili faima pe care o merită, și locul acesta va fi un punct de atracție și pentru străini. Azi mai ales aristocrația Olteniei își dă aici locul de întâlnire. An de an răsar vile nouă și pompoase, clădite cu gust, cari o înfrumusețază. Anul acesta și-a terminat vila sa d. C. R. Geblescu, mare proprietar în Craiova, una dintre podoabele Călimăneștilor. Splendidă e vila Cantacuzino, așezată pe o ridicătură, cu un parc admirabil. La anul vom avea un nou mare și splendid hotel ridicat de d. inginer Remus Cosma, dela noi, fiul dlui Cosma, directorul «Albinei».

De ce nu ar putea deveni Călimăneștii un loc de întâlnire a claselor culte a Românilor din cele trei provincii, Banat, Transilvania și Bucovina. Anul acesta s'a remarcat o deosebită afluență a bucovinenilor la Govora. An de an crește numărul bucovinenilor cari cercetează Govora. Anul acesta au fost peste treizeci de inși. Dela noi, poate fiindcă e așa de aproape, nu eram decât — eu singur. Și ce interesant e să-i vezi la plimbările prin parc amestecați printre lumea de aici, care le dă toată atenția. Se angajează discuții, se face numai decât politică, se creiază legături și se stabilește în chipul acesta acel contact care ar fi atât de necesar pentru unitatea conștiinței noastre naționale.

Atât Govora cât și Călimăneștii de un an de zile încoace se află în exploatarea unei societăți, fondată cu un capital de cinci milioane, care se speră, că va moderniza cu totul aceste stațiuni. În scurtul timp de un an și încă s'au făcut multe îmbunătățiri. În Călimăneștii s'a zidit un hotel mare, în Govora s'a ridicat din nou stabilimentul băilor. Parcurile, șoselele îngrijite, restaurantele, hotelurile supravegiate, se vede ordinea în toate, grație energiei de fer a unui om ca d-rul Botescu, șeful întreprinderii și a doamnei sale, o femeie a cărei gust presidează serbările și inițiativele frumoase ce se iau în sezon.

Mă veți întreba în ce boale sunt indicate băile din Govora și Călimănești? Puțin o să vă pot spune, căci pân' acum n'avem nici măcar o mică cartică, un fel de călăuză, a cărei lipsă o simte imediat străinul care sosește aici și vrea o orientare repede și în care să ni-se arate cu competență științifică indicația medicală a băilor. Apa Căciulatei se fo'osește la boalele de rinichi și a vaselor urinare.

Indicația băilor din Govora, cred că este mai generală, pe lângă indicația neapărat specială în diferitele boale de reumatism, sifilis etc. Iodul se știe, ieste un puternic regenerator al vieții. Eu cunosc o mulțime de oameni bătrâni, cari cercetează de ani îndelungați băile din Govora, de unde se duc în fiecare toamnă împropătați, reîntineriți. Doctorul Rîmniceanu, om la vârstă înaintată, de șaptesprezece ani vine aici. Regretatul Carada, treizeci de ani de arîndul n'a lipsit în nici un an și a muncit în deplină vigoare până peste șaptezeci de ani, răpus de o pneumonie în toamna trecută. Nemuritorul Ioan Brătianu, fondatorul Govorei, se retrase din guvernarea sa penultimă, din motive de sănătate dela putere, fiind cu totul istovit și simțindu-și sfârșitul puterilor precum o mărturisise singur. Un călugăr dela mănăstirea Govorei l'a îndemnat să se scalde în apa de aici. Se arată și azi Camera la mănăstire, unde i-se aducea cu găleata apa în care lua baia. Și după băile de aici, pe cari li-a urmat an de an a mai trăit oisprezece ani. Și nu numai că a trăit, dar în răstimpul acesta a avut lungă sa guvernare de doisprezece ani, în plenitudinea vigoarei sale fizice. În parcul Govorei, un frumos monument de bronz îi aduce prinosul aducerii sale aminte. Unul dintre cercetătorii asidui ai Govorei este și d. profesor universitar Dimitrie Onciul, un mare entusiast al Govorei.

Câte o musică militară în ambele stațiuni des-

fată publicul în parcuri și fac ca clipele să treacă în dulce reverie.

M'am extins poate prea mult, într'o scurtă corespondență ce voiam să vi-o fac, dar, cine știe dacă aceste rînduri nu pot să slujască cuiva de mare folos, vre-unui bolnav, pe care să-l pornească și să-și găsească aici sănătatea perdută dacă pentru îndrumarea publicului nostru încoace nu sunt suficiente numai articolele de gazetă, ci o propagandă metodică, pe care cred că societatea Govora-Călimănești nu va întârzia să o facă în toate provinciile românești pentru multiplele interese materiale și morale, câte ar fi legate de aceasta.

Marile serbări din parcul Carol I. (București).

Programa. Lămuriri pentru onor. public.

Grandioasele serbări aranjate în parcul Carol I. (Filaret) de Liga cultura în zilele de 28, 29 și 30 Aug st. v. și pentru care s'a obținut *reducerea generală de 27%* pe toate liniile C. F. R. se vor desfășura după un program pe cât de bogat, pe atât de variat și de rar:

1. Sboruri cu aeroplane.
2. Expoziție de porturi românești din toate ținuturile locuite de Români.
3. Expoziție istorică și etnografică.
4. Expoziție de pictură și sculptură.
5. Concursuri de coruri populare.
6. Muzici militare.
7. Cărciuma artistică.
8. Mare tombolă cu toate numerele câștigătoare.
9. Bătăi cu flori, confeti, serpentine și poștă.
10. Premii de frumusețe
11. Dansuri și hore naționale
12. Piese teatrale la Arenele Romane.
13. Cinematograf special.
14. Doina din caval și buciom cântate de ciobanii din Vrancea.
15. Serenade venețiene și coruri pe lac.
16. Lupte romane, lupte de box, exerciții la bare, jocuri gimnastice, etc.
17. Water-chute
18. Curse de biciclete și automobile.
19. Călușei și dulapuri.
20. Concurs de povești.
21. Distracții americane.
22. Concursuri de jocuri naționale.
23. Artificii și rachete.
24. Asaltul dela Grivița (30 Aug)
25. Mare bal cu surprize.

Pentru serbările noastre se poate pleca în zilele de 26, 27, 28, 29 și 30 Aug. și se poate înapoia la 28, 29, 30, 31 Aug. și 1 Sept. Oricine poate călători cu ori-care tren și cu ori-care clasă, având la toate **excepționala reducere de 75%**.

Serbările încep la ora 10 dim. și țin până la ora 2 noaptea, tramvaele vor fi la dispoziție în tot timpul. Parcul va fi bine luminat. Farul dela intrare va fi de asemenea luminat. — Programul zilnic se va anunța la timp.

Pentru expoziția de porturi românești, expoziția de stufe, expoziția de pictură și sculptură ce se organizează cu această ocazie în pavilionul regal, se pot trimite de cei ce doresc, orice fel de obiecte pe adresa Ligei Culturale, indicându-se și prețul dacă dnii expozanți doresc ca obiectele să se vândă.

Societățile corale din Capitală și din țară care doresc să participe, sunt rugate săse anunțe de acum, spre a putea aranja amănunțit programul pentru producțiile muzicale ce vor avea loc la arenele romane și pentru serenadele venețiene.

Societatea noastră teatrală la Blaj

— Din raportul comitetului «Societății pentru fond de teatru român». —

Onorată adunare generală!

Simțim o bucurie deosebită în sufletul nostru, când ne prezentăm cu „Societatea pentru fond de teatru român” în orașul Blaj, această veche vatră a luptelor pentru cultura românească.

Locul acesta sacrat prin jertfele sale seculare pentru neam, precum și prilejul festiv al adunării ne scot în relief ideea continuității luptelor noastre culturale. Locul și prilejul acesta ne fac să simțim că noi toți și în deosebi toate societățile noastre culturale alcătuim o zală, care se leagă de-o tradiție măreață prin jertfe și stăruitoare prin muncă și care ținde la un asemenea viitor. Locul și prilejul de azi constituie în sine un control — per eminentiam — sever și cu desăvârșire chemat de a ne judeca pe toți, dacă în activitatea noastră pentru cultura românească am înaintat pe acea cale tradițională a jertfei și a muncii și dacă am urmărit același ideal cultural ca fericirii noastre înaintași.

Având firma credință, că n'am pierdut direcția dată de trecutul nostru și că nu ne-am rătăcit în calea noastră spre viitorul dorit, avem onoarea să Vă prezentăm și să supunem justei d-voastre aprecieri raportul general al Comitetului „Societății pentru fond de teatru român” pe anul de gestiune 1910/11.

Modificarea statutelor.

Expirând cu anul 1913 periodul de 10 ani, pentru care se determinase, prin principiile depuse de adunarea generală din 1903, calea de urmat, pe timp de 10 ani, în vederea dezvoltării scopului Societății noastre, comitetul a început a se ocupa de ideea: cum să se îndrume activitatea Societății, pentru viitor, potrivit cu puterea, ce reprezintă acum Societatea și potrivit cu problema ce i-se impune în baza stadiului ei de dezvoltare de acum.

Purtat de năzuința de o parte de a deschide mai larg teren de activitate pe seama Societății, iar de altă parte de a-i asigura neîmpiedecata dezvoltare succesivă a scopului ei, Comitetul a ajuns la convingerea, nutrită altcum de mult de toți aceia cari se cugetă la binefacerile culturale și artistice, ce ar fi chemată Societatea noastră să reverse asupra neamului nostru din patrie, ca mai întâi să inițieze modificarea statutelor Societății.

Ultima adunare generală ordinară ținută în Reghinul-săseșc a și dat Comitetului mandat, să se ocupe de chestiunea aceasta și să prezinte propuneri concrete în proxima adunare generală. În baza aceasta Comitetul a pregătit un proiect de modificare a statutelor în sensul considerațiilor sus amintite.

A convocat apoi pentru 6 Nov. 1910 la Brașov o adunare generală extra-ordinară, în care s'a prezentat proiectul de modificare a statutelor. Adunarea generală a primit proiectul prezentat de Comitet însărcinându-l să înainteze statutele modificate prin Ministerul reg.-ung. de interne spre aprobare. Ministrul reg.-ung. de interne, cu datul de 13 Decemb. 1910, nr. 175624 din 1910 V-a a și aprobat statutele modificate cu unele mici observări.

În baza §. 7 al statutelor modificate adunarea generală extra-ordinară din 6 Nov. a. tr. a și întregit numărul membrilor din comitet, dela 7 la 9, alegând încă doi membri noi în comitet, anume pe dnii Dr. Iuliu Maniu și Anton Mocsonyi de Foeni. A mai rămas ca On. adunare generală actuală să se aleagă din sânul comitetului un controlor, la postul creat prin §. 7 al statutelor modificate.

Centrul Capitalei :
Stațiune de tramvai
electric, 10 minute
dela gara de nord
și sud. — 80 camere
mobile modern.

La 1 August s'a deschis

Otelul Edison

Budapest, VII., Hársfa-utca 59 (colțul stradei Király).

Proprietar: POLLÁK JÓZSEF.

Apeduct de apă caldă
și rece, încălzire cen-
trală, luminat electric.
Serviciu bun. Conver-
sație în toate limbile
moderne. — Prețul cam-
merei dela 3 C. în sus.

Planul de acțiune pentru viitor.

Adunarea generală din anul trecut a hotărât, ca Comitetul Societății să prezinte la proxima adunare generală un plan de acțiune compus în cadrele indicațiilor precizate în discursul de deschidere al d-lui președinte Dr. I. Mișu, ținut la acea adunare. Comitetul, în urma acestui mandat, precum și în urma situației schimbate prin modificarea statutelor, s'a ocupat în mai multe rânduri de această însemnată chestiune. Studiindu-o a căzut de acord, că în legătură cu ea trebuie rezolvată și o altă problemă devenită actuală, atât în urma situației nouă, cât și în urma instituirii comitetelor filiale, precum și a dispoziției introduse în privința plății în rate a taxelor de membri fondatori și pe viață, cari au înmulțit în mod considerabil agendele secretariatului și ale casariatului. Este vorba de necesitatea instituirii unui organ executiv al Societății, cu locuința și biroul său permanent în sediul Societății, care să conducă agendele de propagandă teatrală și să săvârșească lucrările de birou, reclamate la manipulația oficiului de casă și de agendele de cancelarie ale secretariatului.

În urma aceasta Comitetul a pregătit un nou plan de acțiune, cuprinzând principiile și normele, menite a îndruma în viitor, după expirarea planului de acțiune în vigoare acum, activitatea Societății precum și normele pentru sistematizarea unui organ executiv salariat, pe care îl transpunem spre aprobare, Onoratei adunări generale.

Admițându-se acest nou plan de acțiune Comitetul va redacta câte un regulament special pentru determinarea agendelor și responsabilității, ce-i vor reveni acestui funcționar al Societății.

Averea societății.

Cu sfârșitul anului 1910—11, 30 Iunie 1911, averea Societății constă din cor. 528.837.44. Sporul averii realizat în anul din urmă, care s'a capitalizat, e de cor. 22.025.40 la „număr” și cor. 9392 la „efecte”, cu totul cor. 31.417.40. Toată averea Societății, hârtii de valoare și libele de depunere, se păstrează și acum gratuit la Institutul „Albina”, filiala Brașov.

Doi Andrei.

— Asociația și bursierii ei. —

În luna lui Ianuarie anul trecut „Asociația” din Sibiu a primit din Brașov următoarea scrisoare:

Brașov, 4 Ian. v. 1911.

Mult stimată Domnule Președinte,

Imi iau libertatea a transpune prin filiala de aici a băncii „Albina” la adresa Cassei Asociației suma de 2400 coroane, drept răsplătirea sumei ce am primit-o ca stipendiu din partea Asociației în anii 1878—81 pe timpul studiilor mele universitare, cât am fost ajutat timp de trei ani, cu câte 400 fl. anual.

S'ar cuveni să întorc și interesele, dar acum nu sunt în stare. Tot ce pot face, este să port și mai departe în inima mea, recunoștința față cu instituția se m'a ajutat în tinerețea mea și, întru cât mă iartă modesta mea poziție socială, să-i dau mână de ajutor la realizarea mărețelor sale probleme.

Primiți, mult stimată dle Președinte, încredințarea celui mai profund devotament.

Cu deosebită stimă;

Andrei Bărsan,
profesor.

La toamnă, în ziua de 23 Octombrie (4 Noiembrie), se împlinesc 60 de ani dela cea dintâi ședință publică a Asociației pentru literatura română și cultura poporului român, în care s'a hotărât acordarea alor 10 burse, în suma totală de 600 fl., pe seama alor 10 studenți lipsiți de mijloace.

Și de-atunci încoace, sporindu-se mijloacele materiale ale Asociației, an de an, a sporit și numărul celor cari se împărțeau din aju-

toarele celui dintâiu așezământ cultural al nostru. Câți dintre cei cari s'au bucurat de sprijinul Asociației au ajuns astăzi în situație materială frumoasă, — și câți își aduc aminte de binefăcătoarea lor. Răsfoind tabloul bursierilor din trecut și de astăzi ai Asociației, cu adâncă mâhnire trebuie să constatăm că între ei sânt mulți cari nu au ținut de cuvânt să-și dovediască recunoștința nici măcar înscriindu-se membri ai Asociației.

Două suflete curate s'au găsit numai să restituie Asociației ajutoarele primite — de cari azi se pot lipsi — dl Andrei Bărsan, dela Brașov, și dl Andrei Cosma, director de bancă în Șimleul-Rilvaniei.

Acum când Asociația împlinește vârsta de 60 de ani, jubileul acesta am dori să fie un îndemn pentru toți cei ale căror rugăminți au găsit, odinioară, răsunet la Asociație, să-și aducă aminte de înaltele scopuri culturale ce le urmărește Asociația și să urmeze pilda frumoasă a celor doi Andrei.

Povestiri de femei.

Voltaire și femeile.*

Voltaire a judecat totdeauna foarte aspru femeile. Despre Jeana D'Arc a vorbit rău, de altfel în mod compătimitor într-una din cartea cea mai cu pretenție de veselie. Dar nu trebuie judecat chiar numai după volumul acela. Căci în general a avut ideea foarte justă asupra femeilor. A fost foarte apreciat și iubit de femei distinse ca Marchiza de Chatelet, ducesa de Maine și d-na de Pompadour.

Sunt foarte interesante de relevat pasagiile nu prea numeroase de altfel, în care foarte puținul «feminist» și prea puțin «femeninul» Voltaire își spune în treacăt părerile sale asupra femeilor.

Mai întâiu asupra femeilor savante iață ce scria cardinalul de Bernis lui Voltaire prin Iulie 1762: «Cât privește Parisul n'aș dori să-l locuiesc decât atunci când conversațiile ar fi din cele mai suportabile, mai puțin pasionate și mai puțin politice. Știi că femeile acolo aveau acum câțiva ani «spiritul lor plăcut» pe urmă «geometrul» lor, apoi «abatele lor Nollet» adevărat fizicianul lor. Azi pretind că își au «omul lor de stat», «politica», «agricultorul» și pe «ducele lor de Sully». Iți închipui cât trebuie să fie de plicticoase și inutile toate acestea. Așa că aștept fără nerăbdare ca buna tovarășie să-și reia vechile drepturi, căci n'aș găsi foarte ne la locul meu, în mijlocul tuturor Machiavelilor acelora moderni.»

Voltaire nici nu a răspuns pasagiului acestuia, ceea ce se poate deduce că a suris cu aprobare, — căci mare pasionat pentru dispute, cum era, imediat ce observa ceva în vreo corespondență, ce nu se potrivea opiniilor lui, fie că o făcea cu violență, fie cu menajări și curtuozie, dar nu pierdea niciodată din vedere să le discute. Micul istoric al abatelui de Bernis trebuie să-i fi plăcut, căci era o descriere foarte credincioasă și completă a manierelor feminine, în vreme de un secol, dela Molière și până la 1762. De atunci încolo femeile s'au împărțit jumătate în «literare» jumătate în «filozofic-științifice» sau femei savante. De altfel se poate observa aceasta în «Femeile savante» ale lui Molière, unde observatorul a fost jumătate observator, jumătate profet.

Mișcarea generală a literaturii în secolul al XVIII-lea a fost aceasta: a nu se mai mulțumi să amuzeze; a instrui amuzând și a instrui fără amuzament. În 1762 cardinalul de Bernis și Voltaire găseau că se gândea prea mult și că se petrecea prea puțin. Aceasta cam în epoca aceea când Voltaire scria, observând femeile: Grațiile sugrumate de rațiune, dau inimile pradă prostiei.

Astfel că el nu iubea de loc femeile savante, adică femeile de știință. D-na de Chatelet bunăoară, îi plăcea prin spiritul ei delicios în conversație și nici de cum cu Neutonomania ei pentru care o batjocorea chiar în față. Sunt cunoscute de altfel, vorbele lui, adresate unei cucoane care savura poeziile: «Ah Doamnă, îi spuse el, vă plac versurile! Ce mult vă iubesc! Am acasă un mic... animal, căruia nu-i plac decât matematicile.»

În schimb când avea a face cu o «literară», se vedea că deși reflectând în om înțelept împotriva pericolelor acestei pasiuni, era fericit și binevoitor. Iață ce respuns încântător scria unei tinere fete care-i trimisese niște versuri: «Nu sunt decât un biet bătrân bolnav, dragă Domnișoară și trebuie că starea mea e foarte dureroasă, dacă nu am putut să-ți răspund decât numai acum și ca în schimbul frumoaselor d-tale versuri să nu-ți trimit decât proză.

Imi ceri sfaturi; nu-ți trebene altele afară de gustul D-tale. Iți spun numai atât, să nu citești decât lucrările cari sunt deja de mult în posesia sufragiului pu-

blic și a căror reputații nu sunt echivoce. Sunt puține.

Autorii buni nu au spirit decât atât cât le trebuie și nu-l caută niciodată, gândesc cu bun simț și se exprimă cu multă limpezime... Reflecțiile D-tale domnișoară, îți arată de o sută de ori mai mult decât îți-aș putea spune. Poți vedea că cei mai buni scriitori, Fénelou, Racine, Boileau, întrebunțau totdeauna cuvântul propriu. Te obicinuești și să vorbești frumos, cetind des ceiace este bine scris și-ți faci apoi un obicei, de a-ți exprima gândirea fără eforturi, simplu și nobil. Aceasta nu este un studiu. Și nu te costă nici o osteneală să citești numai ce e bun frumos și bine scris, nimic decât aceasta: nu există sfătuitor și maestru mai desăvârșit ca propriul gust al fiecăruia...»

Mai este de remarcat că după toate deducțiile împotriva lui Rousseau, Voltaire nu a iubit în mod deosebit femeile cu caracter viril. Împărăteasa Caterina bunăoară, i-a plăcut mult, fără îndoială, dar aceasta numai ca o abstracție făcută de gustul său pentru suveranii străini, — o revanșă ce și-o lua în schimbul disprețului ce-l suferea din partea suveranului francez. Într-o scrisoare adresată amicei sale d-na de Deffand, la 18 Maiu 1767, iață în ce termeni vorbea de simpatia-i excepțională, de Caterina, împărăteasa Rusiei: «...Vedeți bine că Iezuiții erau departe de a-și merita reputația. Este o femeie însă care a știut să-și facă una cu adevărat mare; e Semiramiza Nordului, care a pominat la drum cincizeci de mii de oameni, spre Polonia, pentru a stabili toleranța și libertatea conștiinței. Aceasta e un lucru unic în istoria lumii și vă asigur că svonul acestuia va merge departe de tot. De data aceasta eu îi iau apărarea, împotriva tuturor. Știu că i-se impută lucruri mari în ceea ce privește pe soțul ei. Dar acestea sunt afaceri de familie în care nu mă amestec și socotesc de altfel că nu e rău să ai o greșală de reparat. Aceasta o angajează la eforturi mari pentru a sili publicul la stimă și admirație și e sigur că bărbatul ei earaghios n'ar fi fost în stare să facă nici unul din marile lucruri ce le face Caterina în fiecare zi... (De comparat morala lui Voltaire cu a lui Nietzsche).

E cunoscută apoi orația funebră autumă cum s'ar zice, scrisă de Voltaire, înainte de moartea Caterinei. «...Ea se semnalează întocmai ca și Ludovic XIV-lea prin protecția ce o acordă artelor, prin binefacerile ce le răspândește în afară de imperiul său... Dacă Petru-cel-mare a fost adevăratul fondator al imperiului său, dacă a făcut soldați și mateloți, dacă se poate spune că el a creat oameni, tot așa se poate spune de Caterina II-a că ea le-a format sufletele. Ea e singura din toate monarhele lumii, care a adunat pe toți deputații orașelor Europei și Asiei, pentru a forma împreună cu ea un corp de jurisprudență univereală și uniformă. Justinian a încredințat numai unui singur corp de jurisconsulți, grija de a nu face un cod. Ea a încredințat sarcina aceasta mare națiunii, însăși națiunii, judecând cu atâta dreptate pe câtă măreție, că oamenilor nu le trebuiesc date decât legi aprobate de ei, prevăzând; că le vor respecta totdeauna, știind că ele sunt operele lor.

În codul acela ea cheamă oamenii la compătimitere, la unitatea inspirată de natură, pe care tirania trebuie s'o înăbușe, îndepărtând supliciile acelea atât de crude, căutate și atât de disproporționate delictelor: în codul acela ea admite pedepsele ca folositoare societății, într'acela ea interzice îngrozitorul usagiu al întrebărilor, invenție odioasă pentru toate sufletele cinștite, împotriva rațiunii omenești, milei impuse de Dumnezeu însuși... Suverană absolută ea gumea contra sclăviei. Ea își pusese în gând să fie liberatoarea geniului omeneș; și opera aceasta mare nu o întreprindea prin însăși națiunea sa. Ea propuse marilor seniori ai imperiului său să devie și mai mari, comandând oamenilor liberi. Și ea dădu exemplul, dând drum liber cerbilor depe domeniul său...»

Citând pasagiul acesta, n'am vrut decât să dau o idee despre starea spiritului lui Voltaire în privința Caterinei II-a și în treacăt și o idee despre felul cum înțelegea Voltaire să scrie un panegiric.

(Va urma).

Viorica Dumbravă.

Moștenitorul Turciei în România. Din București ni-se scrie: Cu privire la vizita pe care Principele moștenitor al Turciei o va face M. S. Regelui Carol, se mai anunță că d. Papiniu, ministrul nostru la Constantinopol, a transmis, în persoană, o invitație din partea Suveranului nostru, principelui moștenitor Iussuf Izzeddin.

A. S. I. a răspuns că nu poate primi decât eu cea mai mare plăcere această invitație, care vine dela un monarh stimat și venerat.

Principele se va imbarca în cursul săptămânei viitoare pe încrecișătorul „Medjidie” cu destinația la Constanța.

*) Din volumul «Feminism» de Emile Faguet.

Gronică Londoneză.

Londra 24 August n.

Incheiam Cronica precedentă cu nădepedea pe care o dădeau veștile ziarelor la sfârșitul primei săptămâni a perioadei grevelor. Dar liniștea ce părea a se restabili atunci a fost ca liniștea ce precede furtuna.

Greva din Londra nu a fost însemnată numai prin ea însăși, ci, istoria conflictelor între capital și muncă o va considera ca una din grevele „sintetice” care poate să însemneze o nouă cotitură în calea evoluției sociale a Angliei. Căci, pe când îngrijorarea se întindea tot mai mult asupra Londrei, din Liverpool veneau vești ce căutau să adauge la neliniștea astel cauzată. Excesele la care se dedeau greviștii în Liverpool au făcut necesare măsuri ce nu se cunosc în alte părți decât numai la alegeri... În Londra lucrurile păreau a se potoli, iar din Liverpool se cereau ajutoare pentru menținerea liniștei, care era serios amenințată, întru cât greva trecuse cu violență din prima ei fază către cea de a doua. Aceasta a silit autoritățile să impună primarului să cetească în piața Sfântului Gheorghe așa numitul Riot Act*).

Și pe când atențiunea tuturor era împărțită urmărind tratativele de împăcare în capitală și măsurile de siguranță în „cel mai internațional port” — a treia grevă începea să amenințe. Și nu era amenințare ușoară. Lucrătorii dela căile ferate începură să se miște. Amenințarea lor era mai de temut fiindcă între lucrătorii și direcțiile diferitelor companii de căi ferate — care aici sunt toate instituții absolut particulare — există neînțelegeri vechi. Autoritățile au căutat să împace lucrurile în nenunțate rânduri, dar fără un rezultat definitiv. Căci într-o țară ca Anglia, unde sunt în joc atâtea interese — fiecare dând naștere teoriei în puterea căreia să se poată menține — trebuie să se țină în seamă toți și să se respecte dreptul fiecăruia conform spiritului și tradiției pe care s'a întemeiat puterea ei. Astfel, încă dela 1896 există o lege de conciliațiuni, fără să mai vorbim de legea arbitragelor, ambele dând rezultate destul de mulțumitoare. Dar nici una din aceste măsuri nu a fost destul de eficace. La 1907 însă, în urma altor turburări, d. D. Lloyd George, pe atunci ministru al industriei și comerțului, reușise să obțină oarecare asigurare pentru bunul mers al căilor ferate prin angajamentul ce s'au luat lucrătorii și companiile față de acel ministeriu, prin semnarea unei înțelegeri. În puterea acestei înțelegeri atât lucrătorii, cât și direcțiile companiilor sunt legați până la 1913 de a referi ori ce diferend, ce s'ar ivi între ei, la un consiliu de conciliare înainte de a declara grevă sau a licenția pe lucrători. — Inșă din cauză că în timpul din urmă s'a exprimat în multe părți dorința că statul să ia asupra-și căile ferate, companiile ce le exploatează au căutat prin toate mijloacele să reducă ori ce cheltuieli la minimum posibil, așa ca să arate profit cât mai mare, spre a putea fi în stare să obțină un preț mai bun la răscumpărare. Căci prețul de răscumpărare se va calcula așa fel ca să nu micșoreze dividenda pe care o înscenează acționarii de azi ai Căilor ferate. Și e natural ca, pornind dela acest gând, direcțiile să fie nevoite să recurgă la ori ce mijloace. Modul cum au lucrat ele însă a nemulțumit pe lucrători întru cât direcțiile nu

* „Riot” în englezeste însemnează „cel mai grav fel de rupere a păcii”. Consistă într-o turburare tumultuoasă a păcii de către o reunire de trei sau mai multe persoane, care cu intenția de a se ajuta unul pe altul în contra celor ce ar voi să li-se supună în executarea unei acțiuni de a lor, execută acea acțiune într-un mod turbulent și violent, spre spaima poporului în general. Când se întâmplă asemenea turburări autoritățile în virtutea legii de mai sus, „Riot Act”, care a fost notată la 1714, cetese proclamația, încorporată în acea lege, în o piață publică. Prin aceasta se anunță poporul să se împrăștie în liniște la casele și afacerile lor. La din contra autoritățile sunt libere să întrebunțeze orice mijloace spre a stabili ordinea dacă până într'un ceas populația nu se liniștește dela sine.

s'au ținut de spiritul angajamentului semnat la 1907, ei l'au căleat, interpretând în favorul lor litra acelei înțelegeri.

Așa stau lucrurile când începură grevele. Și fiindcă direcțiile nu voiau să cedeze la început — ținând la interpretarea ce ei o dăduseră diferitelor clauze ale aceluia regulament — lucrătorii se îndârjiră tot mai mult. În cele din urmă, văzând că răzleț nu se poate face nimic au apelat la unire. După multă chibzuință trei mari sindicate ce cuprind o bună parte din lucrătorii căilor ferate și-au dat mâna formând un comitet al grevei în mâinile căruia se depuse soarta întregii mișcări. Acest comitet, întărit prin adesiunea unui al patrulea sindicat, trimite o notă tuturor direcțiilor companiilor la care se declarase greva prin care li-se dădea un termen de donăzeci și patru de ore pentru a lua măsurile necesare spre a împiedeca o grevă generală. Nota cerea direcțiilor ca în acest răstimp să se decidă a primi pe reprezentanții lucrătorilor, spre a hotări mijloacele prin care să se ajungă la aplanarea conflictelor cari dăduse naștere grevelor parțiale. Momentul fusese ales cum nu se putea mai bine. Dar direcțiile companiilor nu voiau să știe de nimic. Ele susțineau că trebuie să refere neînțelegerile la consiliile de conciliațiune. Lucrătorii însă nu erau mulțumiți cu ele, în nici un chip. Pericolul unei „catastrofe naționale” era iminent. Conferințe între autorități și lucrători nu duc la nici un rezultat. Oamenii sunt hotărâți în atitudinea lor. Dar nici companiile nu stau mai pe jos. Parlamentul adunat spre a-și hotări vacanța refuză să se împrăștie: „Solemn este singurul adjectiv de aplicat atitudinii Camerei Comitelor — spune corespondentul parlamentar al ziarului „The Daily News” — când, pentru prima oară în memoria contemporanilor, camera a refuzat să se împrăștie”.

În fața acestei situațiuni nu mai rămânea decât un singur lucru: să se ia măsuri pentru siguranța publică. Pentru menținerea siguranței guvernul a fost silit să recurgă la ajutorul armatei. Această intervenire a guvernului însă a dat loc la multe nemulțămiri și pentru câțva timp s'a crezut că ea va fi cauza căderii liberalilor dela cârma statului.

În sara de 17 August greva generală este declarată. 200.000 oameni lasă lucrul. Întreaga viață a Angliei e paralizată. Fabricile se închid. Proviiziunile încep a se sfârși. Foamea ce acun amenință întreaga țară. Manchester în special suferă grozav. Prețurile alimentelor se urcă la prețuri neunosute. Un haos întreg.

Dar tocmai când greutatea se înmulțeau guvernul lucra cu cea mai mare tensiune. După 51 ore, în sfârșit, în urma a nenumărate conferințe între ambele părți sub supravegherea autorităților — care însă n'au avut decât rolul de împăciuitoare — greva se sfârșește prin semnarea unui document care nu e decât dovada triumfului dreptății.

Prin această înțelegere lucrătorii declară terminarea grevei; Cu toate că sindicatele au declarat oficial terminarea grevei turburările tot mai dau de lucru autorităților, mai ales la Liverpool. Companiile își iau angajamentul să nu se răsbune în nici un chip asupra greviștilor, iar ambele părți se obligă să ajute comisiunea numită spre a cerceta cauzele acestei neînțelegeri.

Regulamentul cercetării acestei comisiuni se va publica în rapoarte speciale, care de sigur vor avea o valoare neînsemnată.

Le vom urmări.

C.

Dr. VICTOR GRAUR.

Medic universal, medic școlar calificat, profesor de igienă.

Institut de dantistică.

Arad, Andrassy-tér Nr. 22. — Etajul I
În fața palatului administrativ (comitatului)

Dela „Asociațiune”.

Concurs.

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român” va da pentru anul școlar 1911—12 următoarele burse:

1. Din „Fundatiunea Ioan Petran” două burse anuale de câte 300 cor. pentru studenți universitari de naționalitate română, cari urmează la una din facultățile universității din Cluj. Cei împărțșiți de bursă din această fundatiune vor fi obligați a lua parte la „Masa studenților academici” din Cluj.

2. Din „Fundatiunea Ioan Gallianu de Kecskés” o bursă de 120 cor. anual pentru un elev de naționalitate română, care urmează la vre-una din școlile medii din Transilvania. Se vor preferi, în înțelesul literelor fundatiionale, descendenții familiilor Popu și Antoniu.

3. Din „Fondul Avram Iancu” o bursă de 100 cor. anual, destinată pentru tineri români dela școlile secundare.

4. Din „Fundatiunea Radu M. Rîureanu” o bursă anuală de 80 cor. pentru elevii de naționalitate română, cari urmează școlile secundare din Ungaria.

Cererile pentru obținerea acestor burse se vor înainta comitetului central al „Asociațiunii” (Sibiu, Str. Șaguna Nr. 6) până la 20 Septembrie n. a. c. însoțite de următoarele acte:

- Certificat de botez;
- Certificat de studii în original sau copie legalizată (la universitari index) pe anul școl. trecut 1910—11;
- Certificat de paupertate; eventual
- Actele, cari se dovedească înrudirea cu fondatorul.

Cererile întrate după terminul indicat, nu se vor lua în considerare.

Sibiu, 25 August n. 1911.

„Asociațiunea pentru literatura rom. și cultura popor. român.”

Andrei Bârsanu,
președinte.

Oct. C. Tăslăuan,
secretar.

Aviz abonaților.

Abonații noștri cari nu și-au înnoit încă abonamentul pe semestrul al II-lea al anului curent sunt rugați să binevoiască a-l înnoi ca să nu li-se întrerupă expediarea regulată a ziarului.

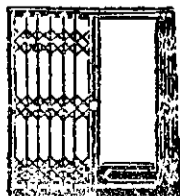
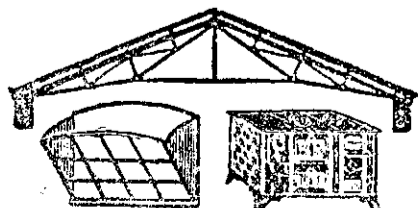
De-asemena sunt rugați toți abonații noștri în întârziere cu plata abonamentului să grăbiască cu achitarea sumelor ce ne dătoresc, ca să nu fim siliți a întrerupe trimiterca ziarului pe adresa lor.

Abonamentul la „Tribuna” este:

pe un an	— — — —	28.— cor.
pe 1/2 an	— — — —	14.— cor.
pe 1/4 an	— — — —	7.— cor.
pe 1 lună	— — — —	2.40 cor.

In România:

pe un an	— — — —	40.— cor.
pe 1/2 an	— — — —	20.— cor.

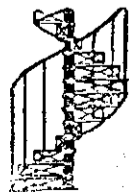

Szantó Dezső Nagyvárad, Szt. János-u. 25.

Iăcătuși pentru edificii.

Telefon 491. — — — — Telefon 491.

Primul magazin industrial de rolete de lemn din
— — Oradea-Mare. — Atelier de ferărie. — —

INFORMAȚII.

ARAD, 26 August n. 1911.

— *Din cauza sfintei sărbători de Luni. numărul următor al „Tribunei” va apare Marți noaptea, la orele obișnuite.*

— **La Blaj.** Cetim în „Tel. Rom.” înalt-preasfințitul Domn Arhiepiscop și Mitropolit al nostru Ioan pleacă Duminecă d. a. la orele 4 și jumătate, cu trenul la Blaj, unde va sosi la orele 7 seara, pentru a participa la adunarea generală jubilară a „Asociațiunii”.

— **Buletin meteorologic.** Institutul meteorologic anunță scăderea temperaturii, cu ploii și furtuni.

Temperatura la amiazi a fost de 27.2 C. în Budapesta, de 31.4 C. în Arad.

— **Sărbătorirea unui preot vrednic.** Citim în „Progresul” din Oravița: Părintele Ioanichie Neagoe, vrednicul preot ort. român, asesor consistorial și directorul băncii „Steana” din Petrovasclo, unul dintre cei mai avânțați apostoli ai propășirii poporului bănățean, un stâlp puternic al Românilor din Torontal, a fost sărbătorit Duminecă la 20 c. n. pentru netegăduitele sale merite, înrăboșate în cursul celor 30 de ani ai preoției sale.

Este un semn îmbucurător al vremii când vedem că și ai noștri încep a fi mai recunoscători față de povățuitorii și binevoitorii lor. Jubileul de Duminecă trecut al părintelui I. Neagoe, la care au participat, în afară de săteni — oștele sale, și o mulțime de Români buni din împrejurime, spre a se bucura de prăznuirea meritelor unui păstor care își pune sufletul pentru turma sa.

Ne alăturăm și noi acestui mic standard cultural, și în numele cititorilor noștri îi urăm din suflet merituosului jubilar: mulți ani cu bine!

— **Foc groaznic în Ludoșul-mare.** Ni-se scrie: Marți, în 22 August st. n., la ora 12 și jum. din zi a izbucnit un foc groaznic în comuna noastră Ludoșul-mare. Focul ajutat de un vânt puternic, a nimicit edificiile economice ale 28 familii împreună cu toată recolta adunată în acest an. La 8 familii le-au ars și casele, scăpând sărmanii numai cu hainele de pe ei. Că focul nu s'a întins și mai tare, în urma vântului ce bătea, este a se mulțumi harnicilor pompieri din loc, cari sub comanda vrednicului, d. Roman Luca, au putut împiedeca la timp lățirea focului și mai departe.

— **Foc mare.** Din Bacanezeu ni-se scrie: După o căldură de câteva zile, astănoapte pe la orele 11 s'a stobozit o ploaie binefăcătoare, dar împreună cu tunete și fulgere îngrozitoare. La un moment fulgerul a lovit în casa primarului Filimon Titan, arzându-i întreg avuțul precum casa, prajdul, cocina, bucate, vestimente etc. cu un cuvânt tot. Focul a trecut la vecinul Simion Capolnașan, la care a ars grajdul, cocina și nutrețuri. A ars totul până în pământ. Nu s'a putut salva nimic. Din norocire jertfă de om n'a căzut.

Nici unul din cei nenorociți n'a fost asigurat.

— **Ancheta orașelor din Germania contra scumpetei.** Seceta anului acestuia a nimicit în mare parte recolta din partea de jos a Germaniei, așa că populația este amenințată de o mare scumpire a alimentelor. Pentru evitarea exploatării acestei nenorociri, din partea agrarienilor, orașele din Germania au hotărât să țină un monstru congres, pentru discutarea măsurilor, ce se vor lua în contra ridicării arbitrare a prețurilor la alimente.

— **Libertatea de presă și congregația orașului Budapesta.** Detragerea dreptului de colportaj al ziarului „A Nap” a stârnit mari valuri în toate cercurile politice ungurești, cari par a se ști în-sufleți pentru libertatea nețârmurită a presei. Interpelare în cameră, interpelare în consiliul

orășenesc al Budapestei, adunări de protestare în țară, toate având de scop răsturnarea guvernului. Nu principiul în sine a determinat pe acești numiți „liberali” să facă atâta zarvă în țară, ci setea după putere.

Mai nou, deputatul Vázsonyi Vilmos, membru în congregația orașului Budapesta a înaintat o interpelație consiliului orășenesc, care a hotărât ea să intre în discuția ei în ședința de Marți, când se va primi propunerea, ca interpelația să fie trecută la congregație. Astfel este prevăzut, că nedreptatea comisă față de ziarul „A Nap” va preocupa încă multă vreme cercurile „liberale” ungurești.

— **Miliția și socialiștii.** Ziarele germane aduc armătorul caz hazliu, întâmplat în orașelul Rastatt.

În Rastatt, după cum se știe este multă miliție, prin faptul că orașul este un puternic fort. Populația are multe neplăceri din cauza mulțimii de soldați, cari ca ori unde, se uită de sus la „bagajul de civil”. Nu poate răzbi de ei în nici un loc, fie teatru, fie biserică, fie localuri de distracție.

Orașul are o baie pentru popor, care era să servească populației mai săraci. Căldurile aceste mari mână mulțimea de oameni, ca să se mai răcorească, dar spre marea lor nefericire, localul era zilnic ocupat de soldați așa că bieții muncitori se vedeau nevoiți să se reîntoarcă acasă, năcăjiți și înfierbântați.

S'au gândit unii, s'au gândit alții, cum să se scape de soldați, cari îi lipsese de plăcerea de a se putea scărda și ei. După scurtă bătaie de cap le-a și venit ideea, ideea socialiștilor. Anume partidul social-democrat a publicat următorul apel:

„Clubul social-democrat. La baia populară va ține zilnic întruniri d'la ora 7 seara, până la orele 10. Rugăm tovarășii să participe în număr cât mai mare, deoarece în pauză se vor discuta chestii politice de actualitate”.

Apelul acesta ajungând la cunoștința comandantului, acesta a dat numai decât un ordin de zi, prin care interzice soldaților să se mai scalde la baia populară. Motivul? Armata nu poate lua parte la întruniri politice.

Apucătura a avut rezultatul așteptat. Pacienții cetățeni au putut și ei de acum înainte să se răcorească în orele libere, după o muncă oboșitoare. Comandantul numai mai târziu a aflat de festa jucată lui, dar atunci era deja târziu. Demnitatea nu l-a lăsat să și retragă ordinul.

— **Monna Lisa.** Tabloul Giocondei nici astăzi nu a fost găsit. Nici măcar de urma lui nu s'a dat. Ziarele franceze fac fel de fel de supoziții, cari se desmint însă pe fiecare ceas. În fața Luvrului stau mii și mii de parisieni, cari așteaptă cu mare interes cele mai nouă știri despre dispariția admirabilului tablou al lui Leonardo da Vinci. Prefectul poliției parisiene, Lepine, socotește că tabloul nu a putut fi furat decât de un funcționar al Luvrului, dar sunt cari presupun și pe un erotomaniac îndrăgostit de chipul ciudat al frumoasei Gioconda. Se spune că cu câteva zile înainte de a se fi observat furtul, funcționarii Luvrului au primit o scrisoare de dragoste adresată Giocondei, în care fiecare rând se începe cu: „Te iubesc Gioconda! Te ador!” Scrisorile de felul acesteia sunt destul de obișnuite. Răporterii ziarelor au alergat de altfel și la vestita căruțăreasă Siva, care a profetizat că peste câteva zile Monna Lisa va fi găsită. Ea a și deseris pe hoț.

— **Barcă mână de pe țârm.** Pe Wannsee, lângă Berlin, se fac experiențe c'o barcă fără oameni în ea, mână de departe prin undulații electrice. Asemenea încercări s'au făcut și în Franța cu o barcă născocită de Eduard Branly. Cea germană se datorește lui Christian Wirth, pe care l'au ajutat doi ingineri specialiști, Beck și Knaus. Wirth e de meserie învățător în Nürnberg. Întâi a făcut experiențe la München. Pe malul lacului este o stație de telegrafie fără

sîrmă. Poruncile ce se dădeau de acolo, se aduceau la cunoștința publicului prin semnale așa că ori cine se putea încredința că dărea fără oameni pe ea asculta de îmboldurile date din acea stație.

Barca are motor și acumulatori pe ea, undulațiile electrice dela stație numai deschid sau închid motorul și îndreaptă cîrma. Deși mai e nevoie de perfecționări, faptul sigur e că se pot mâna de departe torpiloare, aeroplane, baloane etc. și a face să arunce torpila la vreme etc.

— **O comună vrednică.** Din Șanaieu (Bihor, tractul Tinței) ni-se scrie că în toamna trecută școala gr-cat. română a fost închisă de autorități ca nefiind corăspunzătoare. În același timp, comuna a fost îndrumată să înființeze ea o școală comunală ungurească.

La propunerea părintelui Nicolae Popa, consiliul comunal a hotărât însă, susținerea și mai departe a școlii românești, votând în același timp școlii un ajutor de 200 coroane.

— **Grav accident de automobil.** Miercuri noaptea, pe la orele 1, un grav accident de automobil s'a întâmplat pe șoseaua Ploiești-București, la un kilometru și jumătate depărtare de Ploiești, în împrejurările următoare:

Dinspre Ploiești, pe șosea, venea cu o viteză de 40 de kilometri pe oră, un automobil care era condus de șoferul Minculescu. Lângă șofer se afla un mecanic francez Gustav Diblio, iar în automobil se aflau trei persoane, între cari și un domn C. Iordănescu din București.

Pe șosea, la o depărtare de 1 kilometru și jumătate de oraș, mergea o căruță încărcată cu pepeni. Conducătorul căruței, un țaran se afla deasupra căruței și probabil că adormise, deoarece nu a auzit semnalele date de șofer. Cum distanța dintre automobil și căruță era prea mică, șoferul nu a putut opri mașina care izbi puternic căruța.

Automobilul s'a răsturnat în șanțul șoselei, iar căruța a fost asvârlită la o distanță de câțiva metri. persoanele cari se aflau în automobil au avut de suferit mai mult de pe urma acestui accident. Șoferul Minculescu s'a izbit cu capul de o piatră și a rămas aproape în nesimțire. Francezul Gustav Diblio, care se afla lângă șofer, s'a izbit așa de grav la tâmplă, încât a rămas mort pe loc. Cele trei persoane din automobil sunt de-asemena grav rănite.

Căruța a fost sfărâmată, iar unul din cai a fost omorât. Țăranul a scăpat neatinș.

S'a telegrafiat la Ploiești pentru a se trimite ajutoare.

Cu un automobil, victimele accidentului, au fost duse la Ploiești și internate la spitalul Constantinianu.

Starea șoferului este extrem de gravă. Sunt puține speranțe ca el să scape cu viață.

— **Congresul de liberă cugetare.** În zilele dela 8—11 Septembrie, (adeacă 26—30 August) a. c., va avea loc la Hamburg congresul de liberă cugetare monistă haeckeliană sub prezidenția marelui savant prof. dr. Haeckel (Sena). Fac parte din comisiune, vor lua cuvântul și vor ține cu vântări: prof. dr. Wilhelm Ostwald dela Leipzig, unul din cei mai mari chimiști mondiali, care a luat premiul Nobel 1909; prof. dr. Unna (Hamburg), sociologul erudit prof. dr. Arrhenius dela Stockholm, cel mai mare fizico-chimist al secolului care a luat premiul Nobel 1903, iar acum decurând a fost invitat și a ținut conferințele de chimie-fizică la Colegiul de Franța și alți numeroși savanți, filosofi și sociologi.

Scopul congresului este îndrumarea mentalității omenești, către Filosofia științifică și Morala națională — instrucția și educația liberă și laică a poporului, având ca singur luminător al satelor și orașelor: învățătorul și învățătoarea, institutorul și institutoarea laică.

Pentru orice deslușiri a se adresa dlui dr Thiron la Iași, delegat al biroului congresului pentru România.

Ludovic Faimann
croitor englezesc.

Recomandă atelierul său renumit în croiala hainelor, pardesiilor și paltoanelor. — Bogat asortiment în stoffe streine și indigene.
Serviciu prompt. — Prețuri ieftine!

Croitorie englezească
Lugoj, edificiul-Bazar,

Călătoria va avea loc dela Iași la Iena, (unde se va vizita Institutul și muzeul de Filogeneza al Prof. Haeckel și toate celelalte instituții culturale) și apoi la Hamburg.

La congres d. dr. Thiron va vorbi ca delegat român despre: Libera cugetare și Monismul în România, precum și «Starea actuală a Religiei, Bisericii și Clerului ortodox-român».

— **Uragan în România.** Din Dorohoi se anunță: Un uragan ne mai pomenit s'a deslănțuit Miercuri seara pe la orele 7 asupra orașului cauzând pagube colosale.

Uraganul, însoțit de o grindină de mărimea nucilor, a cauzat adevărate ravagii în tot orașul, desvelind peste 50 case. Prea puține locuințe dintre cele cu coridoare au rămas nepăgubite de acest uragan spăimântător.

Numeroși arbori și stâlpi de telegraf au fost scoși din rădăcini, iar păsările de curte au fost ucise sau luate de furtună.

Comunicația pe străzi a devenit aproape imposibilă din cauza acoperșurilor, arborilor, stâlpilor de telefon și firelor telegrafice pe cari uraganul le-a asvârlit pe drum.

Orașul a rămas astăzi noapte într'un complet întunec, producând o panică și o jale de nedescris printre locuitori.

Pretutindenii se văd numai ruine.

Comunicația cu județul este întreruptă, deoarece toate firele telefonice au fost distruse.

Cinci oameni au fost loviți de trăsnet.

Nu s'ar putea preciza pagubele cauzate de acest uragan ne mai pomenit, dar după toate probabilitățile ele trec de o jumătate milion.

— **Marinari dezertori.** Din Tulcea (România) se anunță: Pe malul mării în dreptul comunelor Zurilofea și Sarichioi și-a făcut apariția o îndrăzneată bandă formată din marinari dezertori.

Banda a devenit spaima pescarilor de prin partea locului pe cari i-a jefuit de bani și unelte de pescuit.

Administrația pescăriilor sesizând ministerul de interne, s'a ordonat formarea unei puteri de pescari, sub conducerea revizorului Scarlat Lescu, care a plecat în urmărirea bandei.

Miercuri noaptea potera a împușcat pe unul din membri bandei.

Ceitalii bandiți stau ascunși în tufișurile din baltă și până acum nu s'a putut da de urma lor.

— **Documente triste.** Sub N-rul 356/1911 protopopul Peșteșului a adresat către preoții din tract următoarea circulară:

Onorate Doamnă! A sosit timpul, ca să se dovedească din partea preoției acestui tract alipirea curată față de persoana Prea Cuvioșiei Sale D-lui vicar episcopesc, Vasile Mangra, acum în momentele grele, ce le străbatem, când P. C. Sa luptă din răsuferință pentru binele și fericirea bisericii și școlii ort. române din Metropolie, — o luptă desinteresată, a cărei baze morale au fost cu vrășmășie și pe nedreptul atacată de o seamă de oameni, cari nu l-au înțeles.

Drept aceea frăția Ta *ești provocat* (??!) să te prezinți la 18/31 August în opidul Aleșd, ca să-ți depui iscălitura sub o adresă de aderență, adresată Prea Cuvioșiei Sale.

Numai cine e greu bolnav pe pat poate lipsi, când este vorba de a adera la crearea unui viitor mai bun pentru biserică și școala ort. română.

Observ aici, spre orientare, că această scrioare, la datul de azi, s'a trimis tuturor preoților din tractul Peșteșului, ca nimeni să nu lipsească dela datoria onoarei, în fața luptei ideale a Vicarului iubit.

Termenul întâlnirii la 18/31 August orele 9 a. m. ospătăria centrală din Aleșd. M. Telegd, 8/21 August 1911. Cu iubire frățescă: Alex. Munteanu, protopop.

Acest biet Alexandru Munteanu e un om care era indicat pentru un rost mai superior și mai nobil în viața noastră bisericească, decât acela de satelit al tristei figuri din fruntea vicariatului orădan. E un document din cele mai dureroase al zilelor noastre acesta pe care îl iscălește rătăcitul protopop și de desvelește întreagă temeritatea unor conștiinți putrezite, cari chiar acum în preajma marelui praznic cultural dela Blaj, cutează să impună preoților, abuzând de autoritatea lor oficială, fapte de cea mai neagră tradare de neam. Blestemul suferințelor noastre să-i pedepsească.

x **Seminarul iuridic Dr. Geréb, Cluj, Str. Farkas** (lângă edificiul cel vechiu al teatrului). Pregătește pe lângă onorar mic, pentru examenele de drept, de stat, riguroase, de drept de stat, examene de avocat și de magistrat. În 3 luni se câștigă licența de doctorat. Fiind în pragul proiectelor de reformă a învățământului iuridic, e de dorit ca toți cei interesați să se adreseze spre binele lor la acest seminar, care înlesnește mult cariera avocațială.

x **Schimbarea ordinii examenelor iuridice.** Învățământul iuridic și ordinea examenelor de drept este în pragul unei esențiale reforme. Se-

cretarul de stat Balogh a declarat că reforma aceasta este cea mai imperioasă la apartamentul instrucției publice, și că se va niza ca să o logifeze cât mai curînd. Nu este exclus ca să se introducă chiar prin ordinațiune.

Proiectul de lege despre prolongirea anilor de practică a candidaților de avocat este deja depus pe biroul Camerei. Proiectul va deveni în timp scurt lege, în sensul căreia practica se va urca cu 2 ani numărându-se dela doctorat. Așadar, cei cari au întârziat cu exemenle iuridice (examenele fundamentale, de stat, riguroase) să se grăbiască, deoarece noul plan are în vedere îngreunarea materiei, cerută cu multă precizie de profesorii examinatori.

Tendința este evidentă, căci censorii pretind dela candidați tot mai mult. Cine poate, să înceapă dară a studia. Modul cel mai sigur de a satisface cerințelor, se află descris în cartea „A jogi vizsgák letétele” (ediția IV,) pe care o trimite gratuit Dr. Dobó, Cluj, Str. Bolyai 3.

x **Interesează numai pe părinți.** Cu începerea anului școlar, cumpără copiilor ghete anatomice, cari atât ce privește igiena picioarelor, cât și ieftineala sunt cele mai de recomandat. Se află de vânzare la filiala fabricii de ghete anatomice Moskovits. — Arad, Piața Independenței 18.

x **Cu începerea noului an școlar,** atragem atențiunea părinților asupra firmei Iuliu Hegedüs, Arad, Piața Andrassy 15, unde se află de vânzare diferite articole pentru toaletă precum: perii de haine, păr și dinți, pieptene, săpun, praf de dinți, paste de dinți, cearțe, articole de flotaș, articole de piele și ghiozdane de școală. Asortiment bogat și prețuri ieftine.

— **Atragem atențiunea onor. noștri cetitori** asupra anunțului Menyhert et Gomp., prăvălie de pardesuri de dame publicat pe pagina ultimă a ziarului nostru.

Mișcare culturală și socială.

— Petreceri, concerte. —

28 August n.

Risculița: Teatru («Ură și dragoste») urmată de joc în ospătăria dlui A. Rișcuția. Inceputul la orele 8 seara.

Leon Tolstol.

93

RĂSBOIU ȘI PACE.

ROMAN.

Trad. de A. C. Corbul.

(Urmare).

Pierre, cu un zâmbet duos de căintă, cu brațele și picioarele despărțite, îi oferea lui Dolohow latul său piept, privind la el cu tristeță. Toți martorii închiseră ochii; în aceeași clipă auziră detunătura, și strigătul răutăcios al lui Dolohow:

— Greșit!

Dolohow căzu istovit în zăpadă, cu fața la pământ.

Pierre își infipse mâna în păr și alergă în pădure, în mijlocul zăpezii, rostind cuvinte fără șir.

— Prost... prost!... mort!... minte!...

Neswitzski dete fuga după el și'l duse acasă.

Rostow îl transportă pe rănit, cu ajutorul lui Denissoff.

Dolohow cu ochii închisi sta în fundul saniei fără a răspunde la întrebările ce i-se puneau. Dar când sosisă în oraș, el se deșteptă deodată, își ridică capul cu greutate și luă mâna lui Rostow. Nicolae fu izbit de expresia de duioșie extaziată pe care o luase chipul lui Dolohow în aceea clipă.

— Ei, cum te simți? întrebă Rostow.

— Rău! Dar nu e vorba de mine. Unde suntem? adăogă el cu glasul găfăitor. La Moscova? Mie nu-mi pasă, dar pe dânsa o s'o omoare, o s'o omoare...

— Pe cine? întrebă Rostow.

— Pe mama, pe maica mea iubită.

Dolohow plânse, strângând mâna lui Rostow.

După ce se mai liniști, îi explică lui Nicolae că se-

dea la mama lui, și dacă ea-l va vedea pe moarte, nu va putea îndura o așa lovitură. El îl imploră pe Rostow, să dea fuga înainte, ca s'o pregătiască.

Rostow plecă, și astfel află pentru prima oară că craiul și bătașul Dolohow, locuia la Moscova împreună cu bătrina lui mamă și cu o soră gheboasă, și că era pentru ele fiul cel mai duos și fratele cel mai bun.

VI.

Lui Pierre i-se întâmplase foarte rar în ultimul timp să fie singur cu nevasta lui; la Petersburg ca și la Moscova, casa lor nu se mai golea. În noaptea după duel, el nu dormi în odaia lui, ci rămase în cabinetul cel mare, unde murise bătrînul conte. El se întinse pe divan și încercă să doarmă, ca să uite ce se întâmplase, dar nu reuși. O vijelie de sentimente, de gânduri și de amintiri îl împiedecă, nu numai să adoarmă, ci chiar să stea liniștit pe același loc. El părăsi divanul și începuse să se plimbe prin odaie; își revedea nevasta, așa cum o văzuse după nuntă, cu umerii goi, cu privirea obosită și voluptoasă, și alături de ea chipul drăguț, batjocoritor și obraznic al lui Dolohow, așa cum îl văzuse la banchet, și chipul lui Dolohow palid și suferind, așa cum îl zărise când se răsuci în loc ca să cadă pe zăpadă, după duel.

— Ce s'a întâmplat oare? se întreba el. L'am ucis pe **amantul**, da, amantul nevestei mele. Și pentru ce? Cum am ajuns eu la această extremitate.

El își ebemă feciorul și-i porunci să-i umple cuferile, ca să poată pleca a doua zi; căci nu putea să-și închipuască cum va vorbi de aci încolo cu nevastă-sa. Se hotărî deci să plece, după ce-i va lăsa o scrioare priu care o va înștiința că era hotărît să se despărta de ea pentru totdeauna.

Când feciorul intră dimineața ea să-i aducă cafeaua, îl găsi pe Pierre adormit pe divan, cu o carte deschisă lângă dânsul. Pierre se trezi, privind multă vreme în juru-i cu un aer speriat, neștiind unde se află.

— Contesa întrebă pe Excelența Voastră dacă o puteți primi.

Dar înainte ca Pierre să fi putut hotărî răspunsul, contesa intră în odaie, calmă și maiestuasă. Ea purta o rochie de casă de satin alb, brodat cu argint, și cozile ei grele înconjurau de trei ori capul ei încântător. Păstrîndu-și liniștea neturburată, ea tăcu din gură până ce ieși feciorul cu ceașca de cafea. Ea cunoștea duelul din ajun și de aceea venise.

Pierre o privea prin ochelari cu timiditate. Ea nu se așeză, ci-l privi cu un zîmbet disprețuitor. După ce se văzură singuri, ea-i zise cu severitate:

— Ei bine! ce aflai? Ce faptă nouă ai săvârșit dta? Nu-mi răspunzi? Ce cavalier grozav ești dta! Ce însemnează acest duel? Ce ai vrut să dovedești cu asta? Ia spune-mi, te rog?

Pierre se întoarse greoi pe divan, deschise gura, dar nu putu răspunde.

— Dacă nu vrei să-mi răspunzi, să-ți spui eu dta! Ai crezut tot ce ți-s'a spus. Ți-s'a spus...

Elena isbucni în ris.

— Ți-s'a spus că Dolohow e amantul meu.

Ea rosti acest cuvânt în franceză, fără cea mai ușoară ezitare.

— Asta ți-s'a spus, și dta ai crezut. Și ce ai dovedit cu acest duel? Că ești un negliob? Dar toată lumea știa asta de mult. Cum o să se sfârșească toate astea? M'ai făcut de ris în Moscova, toată lumea o să spuie că fiind beat ai provocat fără de pricină pe un om care sub toate raporturile îți este superior.

Ea se încălzea, înălțând glasul din ce în ce mai mult.

BIBLIOGRAFII.

A apărut și se găsește de vânzare la „*Librăria Tribuna*”:

- Ioan Adam*: Vorbe de clacă. 2.—
H. de Balzac: Amorul mascat sau nesocotința și fericire. —30.
I. Agârbiceanu: Prăpastia. —30.
I. Agârbiceanu: In clasa cultă. 1.80.
I. Agârbiceanu: Două iubiri. 2.—
I. Agârbiceanu: In întunec. 2.—
O. Goga: Poezii. Operă premiată de Academia Română. 1.—
O. Goga: Poezii. 2.—
O. Goga: Ne chiamă pământul. Poezii. 2.—
N. Iorga: Istoria Românilor în chipuri și icoane. 2.50.
Bucura Dumbravă: Haiducul, tradus de T. Nica, ed. II. 2.—
I. Codru Drăoșanu: Călătoriile unui român ardelean în țară și străinătate (1835—44). (Peregrinul Transilvan), ed. prefăcută în stilul literar de astăzi de Constantin Onciu, cu o prefață de N. Iorga. 1.50.
Al. Gh. Dimitrescu (Aldem), profesor: Din Germania. Intre școala primară și serviciul militar. 1.—
T. Dostoievski: Crimă și pedeapsă (Rascolicoff), 2 volume 4.—
D. C. Moruki: Instrăinații. Studiu social, în formă de roman. 2.—
Ioan Dragoslav: Nuvele. 2.50.
Mihail Lungianu: In sărbători (Nuvele). 1.50.
Radu Ballag: Feciorul și alte nuvele. 1.50.
N. Iorga: Oameni cari au fost. Amintiri și comemorări cu 500 pagini a 3 cor.
Ion Grămadă: Din Bucovina de altă dată. Schițe istorice. a 20 fil. plus 5 fil. porto.
Cincinat Pavelescu: Poezii. a 3 cor. plus 20 fil. porto.
I. Tolstoi: Plăceri vinovate. 30 fil.
Maksim Gorki: Mama. Roman. 2.50.
Guy de Maupassant: Dolofana. 0.30.
S. Moldovan: Ardealul. I. Ținuturile de peste olt. 1.80.
Dr. Dionisie Moldovan: Advocatul popular broșat 2.50, legat de lux 3.50.
Thomas Carlyle: Eroii. Cultul eroilor și eroicul în istorie 2.20.
Ioan Russu Șirianul: Schițe și nuvele inedite 1.50

Constanța Marino Moscu: Ada Lazu 2.—
Ioan Dragoslav: Povestea trăsnetului —30

- Al. Ivan Constantinov*: Bai-Ganciu sau minunate povestiri despre un bulgar de zilele noastre. Trad. de St. G. Sergent —60.
D. Anghel: Fantome 2.—
Fl. Cristescu și I. C. Bratu, institutori: Metodica învățământului primar. Insoțită de o scrioare a dlui P. Dulfu, profesor de pedagogie 6.—
M. Sadoveanu: Apa morților. Roman. 2.—
Vasile Pop: Iubirea e biruitoare. 2.—
I. Slavici: Vatra părăsită. Nuvelă din popor 1.—
Delavrancea: Luceafărul. Dramă în 5 acte 2.50.
A. Cotruș: Poezii. 1.—
D. Zamfirescu: Anna. (Ceeace nu se poate) 2.—
E. Zola: Nuvele. —404.
H. Stahl: Bucureștii ce se duc. Cu 97 ilustrațiuni originale. 2.50.

La librăria Tribunei se află de vânzare Cuvântări bisericești de Massilon episcop de Clermont. Trad. de I. Geț protopop gr.-cat. Volumul I costă 5 cor., iar volumul II 3.40 cor.

Nicolae Mazere profesor în Iași Harta etnografică a Transilvaniei în mărime de 107—97 cm. Bucata costă cor. 4, cu supliment cor. 6.50.

De N. Rădulescu Niger:

- De pe urma beției, comedie în 2 acte. . . —.40
 Păcală argat, comedie în 2 tablouri. . . —.40
 Păcatele lui Gânju, piesă în trei tablouri. —.50
 Povestea vorbeii, piesă în 1 act . . . —.50
 Talpa iadului, comedie în 2 acte. . . —.40
 Vulean I. Dela sate. Nuvelă și schițe . . 1.—
 „ „ Lira mea. Poezii . . . 2.—
 „ „ „obiainuită . . . 1.50
 „ „ Ștefan cel tinăr. Tragedie în 5 acte și 3 tablouri . . . 1.40
 „ „ Insurătilă. Monolog . . . —.10
 La crăciun, dramă în 3 acte . . . —.30

La Librăria „Tribunei” să află de vânzare losuri dela „Reuniunea Femeilor Române”. Bucata Cor. 1 + 10 fileri porto. Recomandat 35 fileri.

La Librăria „Tribuna” se află de vânzare următoarele albumuri:

- Al doilea capitol din contabilitatea dublă*. Afaceri de bancă, 8° mare, 70 pagine. Cor. 1.
Procent, Promil, Interese și teoria conturilor curente. Ediția a doua, prelucrată și completată, 8° mare, I—IX+160 pagine. Cor. 3.
Curs complet de corespondență comercială, cu explicarea terminilor comerciali. Ediția a doua prelucrată și augmentată, 8° mare, I—X +322 pagine. Cor. 3.50.
Puncte nouă de vedere la Calcularea Conturilor Curente. Cor. —.60.
 La comanda să se aduagă și cheltuielile de poștă (porto).

La Librăria Tribunei să află de vânzare următoarele dicționare:

- Sab. Pop. Barcianu*. Dicționar român-german. Ed. IV. îndreptată (1910) cu 742 pagini broșat Cor. 6.40, legat în pânză 8.—
 Dicționar german-român. Ed. III. cu 1.018 pag. broșat Cor. 8.— legat în pânză 10.—
Teochar Alexi. Dicționar German-Român. Ed. VI. prelucrată și completată cu 747 pagini a Cor. 6.50.
 Dicționar portativ român-german cu indicațiunea pronunțării după sistemul fonetic al metodei. Toussaint Langenscheidt. (1911) de prof. Dr. Ghiță Pop legat în pânză cu 508 pagini Cor. 2.40,
 Ion Ghetie director gimn. Dicționar Român-Maghiar pentru școală și privați a 6.—
 Dicționar Maghiar-Român pentru școală și privați (cu 802 pag.) Cor. 10.—
 L. E. Sinigaglia profesor public. Dicționar complet Româno-Francez cu 916 pagini Cor. 5. legat în pânză 6.—
Urechia Dictionnaire Francais-Roumain (780 pagini) broșat (Bibl. pentru toți) Cor. 3.90 legat în pânză 5.—
 D. Calligari — Valsamachi profesor la liceul «Mihai Viteazul». Dicționar Englez Român broșat (Bibl. pentru toți) cu 525 pagini 3.30
Dicționar universal al limbei române de Lazăr Șăineanu. Ed. II. cu totul prelucrată și adăugită. Ortografia Academiei Române 990 pagini a Cor. 8.
Silvestru Moldovan și Nicolae Togan. Dicționarul de localități cu populațiune română din Ungaria cu 352 pag. a 5 Cor.

— Hm! hm! mugi Pierre fără să o privească și fără a face o singură mișcare.

— Și ce te-a făcut să crezi pe dta că el era amantul meu? Poate fiindcă-mi plăcea societatea lui? Dacă ai fi mai inteligent și mai amabil aș prefera-o pe a dtale.

— Nu-mi vorbi, murmură Pierre cu vocea înăbușită, nu-mi vorbi, te rog.

— Și de ce să nu-ți vorbesc? Vreau să-ți spun verde, că ori care femeie ar avea un soț ca dta, și-ar găsi un amant; dar eu n'am făcut asta.

Pierre vru să-i vorbească; el îi aruncă o căutătură pe care ea n'o înțelese. In clipa aceea Pierre suferea truște, gâtclejul i-se strîngea, nu putea să respire. Simțea că trebuia să facă ceva pentru a pune capăt acestui chin; dar ce avea el poftă să facă il înspăimânta.

— Am face mai bine să ne despărțim, grăi el cu un glas găfăitor.

— Să ne despărțim? Foarte bine, dar să-mi dai jumătate din averea dtale. Să ne despărțim! iată cu ce crede dumnealui că mă sperie!...

Pierre sări de pe divan și se îndreptă către ea, clătănându-se.

— Am să te omor! strigă el.

El puse mâna pe placa de marmoră a mesei și cu o putere care-l uimi și pe el făcu un pas înainte, agitănd marmora în văzduh.

Elena, palidă de groază, scoase un țipăt și fugi de lângă el.

Sângele bătrînului Bezukhow se deșteptase în fiul său. Pierre simți voluptatea și beția furiei. El aruncă la pământ marmora, care se sparse, și cu pumnii strînși dete fuga după Elena răenind:

— Ieși afară! cu o voce așa de teribilă încât toți cei din casă tremurară de groază.

Dumnezeu știe ce crimă ar fi săvârșit Pierre in acele clipe dacă nevastă-sa n'ar fi părăsit odaia fugind.

Opt zile mai târziu Pierre semnă un act prin care ceda soției lui toate proprietățile lui din Rusia de sus, ceea ce forma mai mult de jumătate din averea sa. Apoi plecă singur la Petersburg.

VII.

Se scuseră două luni de zile de când sosise la Lysogory vestea înfringerii dela Austerlitz și aceea a dispariției prințului Andrei. Cu toate cercetările făcute, trupul său nu putu fi descoperit, iar numele lui nu figura pe listele prizonierilor căzuți în mâna Francezilor.

Rămânea o singură nădejde: poate că prințul Andrei fusese cules de locuitorii din partea locului și se găsea murind sau convalescent, singur în mijlocul străinilor, și fără a avea puterea să dea vești despre el.

Ziarele care-l înștiințaseră cele dintâi pe bătrînul prinț de înfringerea dela Austerlitz spuneau, ca în totdeauna, foarte scrut și foarte vag „că după lupte strălucite trupele rusești au fost nevoite să bată în retragere, și că cu această retragere, s'a operat în cea mai bună ordine”. Bătrînul prinț înțelese din această veste că armata rusă fusese înfrântă. După o săptămână el primi o scrisoare dela Kutuzow, care-i anunța soarta lui Andrei:

„Fiul dtale, seria Kutuzow, a căzut sub ochii mei, cu drapelul în mână, un erou demn de tatăl și de patria sa. Spre marea mea durere și aceea a întregii armate, nu se știe încă până acum dacă trăiește sau dacă a murit. Să păstrăm speranța că fiul dtale este încă în viață, căci în cazul dimpotrivă ar fi fost menționat printre ofițerii găsiți pe câmpul de bătăie și a căror listă mi-a adus-o parlamentul”.

Bătrînul prinț primise această scrisoare seara târziu, fiind singur în cabinetul său. A doua zi el își făcu ca de obicei plimbarca sa de dimineață, dar nu adresă cuvântul nici regisorului, nici arhitectului, nici grădinarului, cu toate că părea foarte mâniat. Când prințesa Maria intră la dânsul, ca întotdeauna îl găsi în fața strungei; dar ca în totdeauna el nu o privi.

— Ah! prințesa Maria! făcu el deodată aruncânduși unealta. Roata urma să se învârtască. Prințesa Maria își aduse des aminte mai târziu de sbârnăitul roții care se confunda în mîntea ei cu cele ce se întâmplară în aceea zi. Ea se apropiu de tatăl ei și când îl văzu chipul se simți prinsă de slăbiciune. După fața părintelui ei care nu era nici tristă nici abătută, ci răutăcioasă și puțin naturală, prințesa înțelese că o mare nenorocire o păstrea, cea mai mare nenorocire pe care o avusesse până atunci, o nenorocire ireparabilă: moartea unei ființe iubite:

— Tată! Andrei? întrebă ea.

— Am primit vești. Nici printre prizonieri nici printre morți. Kutuzow mi-a scris, strigă el cu o voce lătrătoare ca și cum ar fi vrut să-și gonească fiica cu acest strigăt. — E mort!

Prințesa nu leșină. Ea era palidă mai dinainte, dar cum auzi cuvintele tatălui său chipul ei se schimbă și în frumoșii ei ochi luminoși străluci o bucurie superioară, independentă de tristețea și de bucuriile lumestii, și bucuria asta se răspândi peste imensa durere pe care o simțea. Ea pierdu ori ce teamă față de tatăl ei, se apropiu de el, îi luă mâna, îl atrase către dânsa și înconjură cu brațele gâtul uscat și musculos al bătrînului.

(Va urma).

Poșta Administrației.

Petru Cira, Toracul-mic. Am primit 14 cor. abonament până la 1 Octombrie 1911.

Redactor responsabil: Iuliu Giurgiu.

„Tribuna“ institut tipografic, Nichin și 1728.

BEISZ

MIKSA

fabrică de

MOBILE

în

Oradea-mare-Nagyvárad

Calea Rákoczi-ut No 14.

(Lângă Apolo).

Atelierul de dentură

Radu Novák

Arad, Tököly-tér 7.

Etagiul I.

Gruber Dezső

magazin de pălării și articole de modă pentru bărbați.

Cluj—Kolozsvár.

Colțul străzii Wesselényi și Szép, vis-à-vis cu hotelul »Fészl«.

Noutăți în diferite soiuri de

PĂLĂRII

de domni și copii, albituri, cravate și totfelul de articole. — Prețuri solide. — Serviciu conștiincios.

Comandele din provincie se execută prompt și francate.

50 măgi m. struguri

sunt de vânzare în mic și mare. Coșara de 5 klg. 4 Cor. — A se adresa lui

Ioan Popescu,
Măderat (Magyarád).

AVIS!

Aduc la cunoștința mult on. public că cu datul de 1 August 1911, mi-am transmutat locuința în Arad, (Deák Ferencz-utca nr. 36, Telefon 850), unde am preluat conducerea agenturii generale pentru Arad și jur a băncii de asigurare »THE STANDARD«.

Cu toată stima

Anastasiu Demian,
secretarul băncii de asigurare
»THE STANDARD«.

Anunț.

Intr'o comună mare nemțească (Oreșal) cu țirg de 2-ori la săptămână cu o împrejurime foarte mare și bogat se află de vânzare din cauza unei alte întreprinderi

o prăvălie

de modă, mănăfactură și galanterie.

Condițiunile sunt foarte ușoare. Ofertele sub Nr. «1000» sunt a se adresa la administrația Tribunei, Arad.

Câștig mare!

Pentru vinderea unui obiect ce se întrebuințează aproape în fiecare casă

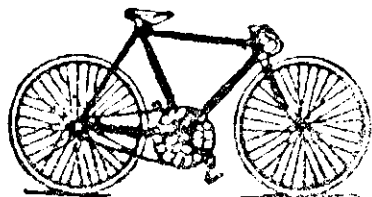
se caută agenți

(bărbați sau și femei) atât în Arad cât și în comitatul Aradului cu plată fixă și provizie mare. Cari dispun și de cauție vor fi încredințați și cu incasare. Oferte cu referenții să se trimită la administrația »Tribunei«.

Bicicletele de re-
nu memondial:

THE CHAMPION
și **PREMIER**

cu osie campanilă

roată automată (cu frină liberă) se vând pelângă garanță de 3 și 5 ani cu prețul original a fabricii, fără de nici o ridicare de preț în rate lunare de 12 și 15 cor. precum și

— părți alcătuitoare pentru biciclete —

ca gumă interioară și exterioară prima calitate, sonerie, lampe, pedale, lanțuri, roată automată, conus. În urma circulației mari unde în toată Austro-Ungaria trimite și în provincii cu preț foarte redus — în mare cu preț original de fabrică. —

Láng Jakab și fiul

mare comerciant de biciclete și părți alcătuitoare

Budapesta, VIII., József-körut 41.

Filiale: Baross-tér 4 și în Buda, II., Margit-körut 6.

Catalogul de lux cu 1000 de chipuri se trimite gratuit.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNE SUMARA.

1910.		1911.	
7 August		30 Iulie	5 August
ACTIV			
145 248 888	{ 102 433 388 Rezerva metalică aur	129 209 525	} 173 301 832 181 287 525
	{ 42 815 500 » trate aur	52 678 000	
588 213	Argint și diverse monete		707 958 592 746
91 058 235	Portofoliu român și străin		104 956 930 129 648 267
29 662 302	{ *) Impr. pe ef. publice	8 016 300	} 20 779 814 20 860 445
	{ » în cont curent	12 844 145	
11 999 924	Efectele capitalului social		11 999 611 11 999 611
14 720 535	Efectele fondului de rezervă		17 756 677 17 756 077
3 107 121	» » amort. imob. și mașin. de imprim		4 275 121 4 275 121
6 001 378	Imobile		6 031 720 6 032 821
714 018	Mobilier și mașini de imprimerie		741 627 741 627
185 433	Cheltuieli de administrațiune		180 250 195 376
116 486 120	Depozite libere		117 617 302 118 231 452
30 251 353	Conturi de valori		28 142 665 24 288 478
54 260 157	Conturi curente.		75 311 708 57 265 928
504 283 677			561 802 015 573 175 474
PASIV			
12 000 000	Capital		12 000 000 12 000 000
28 421 362	Fond de rezervă		30 437 233 30 437 233
4 248 750	Fondul amort. imobil. mobil. și mașin. imprim.		4 529 588 4 529 588
311 060 200	Bilete de bancă în circulațiune		369 697 810 381 246 690
2 341 543	Profit și Pierdere		2 446 952 2 446 952
475 327	Dobânzi și beneficii diverse		343 888 417 014
116 486 120	Depozit de retras		117 617 302 118 231 452
29 250 375	Conturi diverse, sold		24 729 842 23 866 545
504 283 677			561 802 015 573 175 474

Scomptul 5%

*) Dobânda 5 1/2%

Cancelarie administrativă și birou de informațiuni în Budapesta.

Procur și dau informațiuni în toate afacerile
obșnuite, extraprocesuale, administrative și co-
merțiale, mijloacec împrumuturi personale, hipote-
care și amortizaționale ieftin și în scurt timp;
locesc cumpărări, vânzări, exarendări de bu-
nuri, mașini motoare și alte rechisite economice;
înțeleg parcelări de moșii, exoperez ajutoare de
pășuni pentru preoți, învățători, școale și pentru
cumpărare de izlaze și pășuni; efectuează totfel-
de comande comerciale eventual și la bursă
prompt, pe lângă taxe moderate și anticipația
pentru corespondență.

Dr. Constantin Manea,

advocat diplomat

III., Aggteleki-u. 10., I. 7. Telefon 171-27.

Ce faceți băieți? — Tata ne-a
dat voie! Căci fumăm doar tuburi veri-
tabile Antinicotin firma „JACOBI“
din cutii de lemn

Păziți! Sunt veritabile numai cu inscrip-
țiunea »JACOBI«.

„LANER“ cremă neunsuroasă.

Cel mai nou pro-
duct igienic pentru
curățirea și infu-
musețarea feței. —
Înlătură petele gal-
bine, bubele prici-
nuite de infierbân-
țeli, sgrăbunțe și alte
necurățenii de piele.
Crema aceasta ziua
se poate folosi mult
mai cu succes.
1 teglă 1 coroană.

„Laner“ pudră. E non plus ultra pudrei. Bună la
baluri, saloane și de zilnic folos,
care acopere încrețurile și e cu totul nesticăcioasă în
culorile: roza, albă și cremă 1 cutie 1 coroană.

„Laner“ săpun 1 bucată 60 fileri.

„Laner“ pastă pentru dinți 1 doză, 1 cor.

„Laner“ apă pentru gură Bună pentru dinții
scorburoși și gin-
geii burețoși, contra mirosului greu de gură. 1 sticlă
cor. 1-60; jumătate sticlă, 80 fileri.

„Laner“ esență pentru păr Excelentă pentru
înălțarea mă-
treței și contra căderii părului 1 sticlă, 1 cor. 30 fileri.

„Laner“ pomadă pentru creșterea părului. 1 te-
glă 2 coroane.

„Laner“ vâpseală pentru păr pentru a colora în
negru, brunet ori
în blond părul sur și cărunt. Nereușita colorii e exchisă
La comande să se noteze că părul încăruntit în ce culoare
să se vâpsească (negru brunet). Un carton 4 coroane

„Laner“ apă care face părul blond
Pentru a vâpsi în timp scurt, în băl, auriu, părul blond,
roșu, chiar și brunet ori negru. 1 sticlă 4 cor.

Discretă și zilnică expediție cu poșta. — Telefon 476.

Pentru înconjurarea contrafacilor numai „Preparatele
lui Rudolf Laner“ ieșite din farmacia sa ca valoare și se
pot căpăta la

Farmacia „Maria ajutătoare“ alui Rudolf
Laner, Temesvár, Gyárváros Fő-ut 70.

KLINGE ANTAL

pictor bisericesc și de icoane sfinte în
Nagyvárad, Szent János-u. 11.

Pregătește gratis tot felul de pla-
nuri pentru iconostase și plafoane
bisericești.

Ține în depozit cruci mari pen-
tru drumuri de țară și duleie.

Iosif Mendel

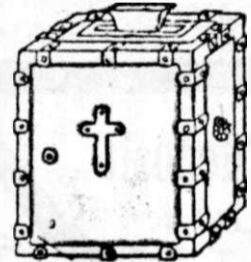
fabricant de mobile în Alba-Iulia
Gyulafehérvár.

Recomandă în atenția Onoratului
public magazinul său bogat asortat

Serviciu prompt, prețuri
ieftine, garanță deplină.

A. SCHLEZACK fabrică de casse pentru bani și trezore în Sibiu-Nagyszeben, Lederer-g. 2.

Fabrică casse cu sertare din scy-
lolith și asbest incombustibile, recu-
noscute de cele mai bune. Scutare
și casse panțerate sigur din antogen
și thermit, camere panțerate, casse
pentru acte, case, prese pentru
copiat, lacăte de
siguranță, etc.

Referindu-vă la zia-
rul nostru vi-se tri-
mit prețuri curente
gratuit și porto fr.
Fabricare din ma-
terialcelul mai bun.

Frideric Hönlig turnătorie, fabrică de clopote și metal, arân- jată pe motor de vapor

Arad, Strada Rákoczi No 11—28. — Fondat în anul 1840.

— Premiat în anul 1890 cu cea mai mare medalie de stat.

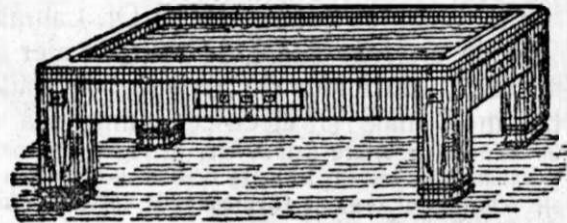

Cu garanție de mai mulți ani și pe lângă cele mai
favorabile condiții de plătire — recomandă clopotele sale
cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul
că față de orice alte clopote la turnarea unui și aceluiași e
tare și cu sunet adânc — se face o economie de 20—30%
la greutatea metalului. Recomandă totodată clopote de fer
ce se pot învărti și postamente de fer, prin a căror între-
buințare, clopotele se pot scuti de crepat chiar și cele mai
mari clopote se pot trage fără să se clatine turnul. Reco-
mandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de
fer, ce se poate învărti cum și turnarea din nou a clopo-
telor vechi sau schimbarea lor cu clopote noi pe lângă
o suprasolvire neînsemnată. Clopote mici avem totdeauna
la dispoziție. Liste de prețuri și cu ilustrațiuni la dorință
se trimit gratuit și porto franco.

— Premiat la expoziție cu medalie de aur. —

H. PÁLLÁN succesor Styászni József

prima fabrică ardeleană de billarde și timpărie în
Kolozsvár, Dávid Ferenc-u. 3.

Primește aranjarea completă a cafenelelor.

La cerere trimite instalatorul de biliarde și în
provincie. — Ține mare asortiment de biliarde
noi și vechi, bile, cheuri, etc. — Firma fondată
la 1875. — La dorință face și tirg de schimb.

M. Schromm mehanic

Brașov—Brassó
Hosszú-utca No. 27.

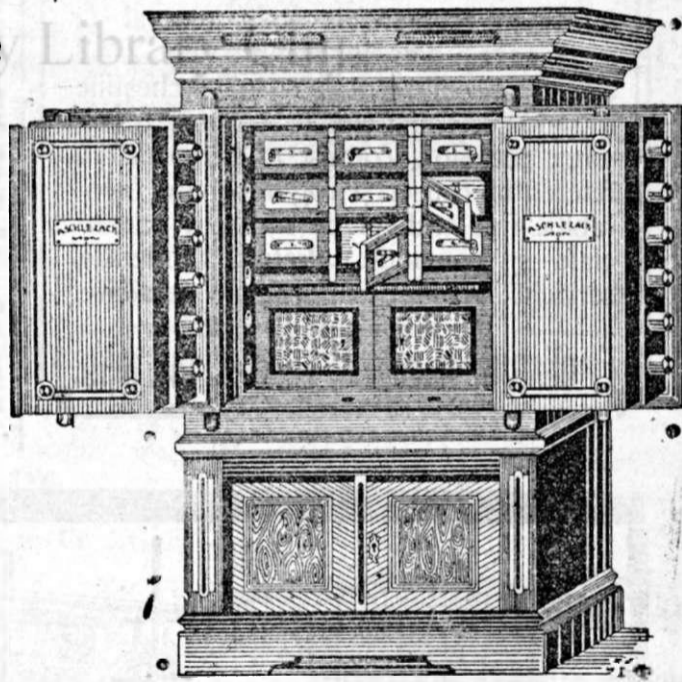
Recomandă în atențiunea onor. public
din loc și jur

marele său atelier mehanic

aranjat în Brașov, Hosszú-utca 27, unde
se efectuează tot-felul de lucrări atingă-
toare în aceasta branșă, precum:

mașini de cusut, biciclete,
gramofoane și apaducte,

pe lângă prețurile cele mai convenabile
și execuție solidă și punctuală.

Wällischhof

stabiliment de hidroterapie și sanatoriu

aranjat conform tuturor recerșnelor moderne; dietetică după sistemul Dr. Lahman, băi de aer, de soare, de abur, de aer cald, de acid carbonic, de oxigen, de radium băi medicinale și electrice, gimnastică etc.) 30 minute depărtare dela Viena în regiune romantică și sănătoasă. Indicat la toate boalele nervoase și cele ale schimbului organic (neurasthenie, histerie, amemie, diabet, diathesă urică, reumatism, boale de stomach și de intestine etc.

Cură de slăbire și îngrășare.

În stabiliment nu se primesc morboși de boale infecțioase și boale psychice.

Posta: Maria-Enzersdorf bei Wien.

Telegrame și telefon: Wällischhof-Giesshübl bei Wien

Cu prospecte și cu detaluri stă la dispoziție direcțiunea și medicul-șef al stabilimentului:

Dr. Marius Sturza.

Birou de informații !!

Cunoscând multe lipsuri ale publicului românesc din provincă, m'am hotărât să deschid în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministerii și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice canză dau în restimp de 2-3 zile, ori-și-cui rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac totfelul de mijlociri comerciale și comande. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate.

La aviz aștept la gară.

L. OLARIU, Budapesta, Lajos-u. 141. III/19.

O doamnă română ca econoamă

în casa unui preot sau funcționar român văduv sau necăsătorit. — Oferte serioase sunt a se trimite sub adresa »Vlorica 50« Postrestante, Temesvár.

In atenția celor ce zidesc case!

TEODOR CIOBAN
ZIDAR DIPLOMAT ȘI ARHITECT
ARAD, Deák Ferenc-u. 20/a.

Cu onoare încunoștințez onor. public, că în bransa arhitectonică execut totfelul de întreprinderi de transformări de zidiri vechi, repararea de biserici române și școli, precum și zidirea lor. Cu planuri și bugete servesc la cerere. Comande primesc atât din loc cât și din provincie. Prețurile-s foarte moderate.

Cu stimă:

Teodor Cioban.

MAGAZIN DE MOBILE

Joan Réthi

Templar artistic pentru edificii și mobile, în Sibiu - N.-szeben, Elisabetg. 20.

Primesc ori-ce lucrări pentru aranjamente de școale, biserici, magazine, birouri și locuințe, deasemenea pentru clădiri, lucrări în cel mai modern stil, pe lângă liferare promptă prețuri moderate și din material uscat. Desemne și proiecte fac grabnic și gratuit.

S'a deschis

Arad, Piața Libertății No

Numai p. fumători

cari cu considerare țin la sănătatea lor dau zilnic câte 1-2 fil. mai mult:

Specialitate de club 120 foițe 20 fil.

70 „ 12 „

O cutie de tuburi (100 buc.)

70 fil.

Marcă de scutire.

Se capătă pretutîndenea.

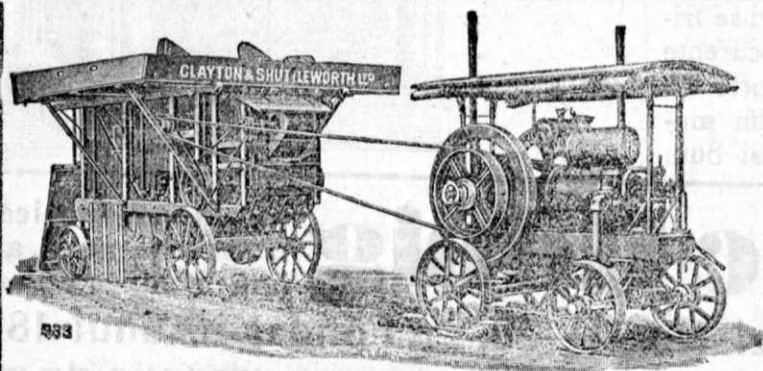
Cine trimite adresa la

Halász Ferencz, Budapesta

Strada Nefelejts No 4.

primește două cărți-gratuit.

La sfaturile medicale, foițele nu sunt imprimate, dar cu toate acestea au o marcă de scutire și apoi semnătura fabricantului „MODIANO“.

Mare depozit
în CLUJ.

Inspekția inginerului gratuit.

Agentura fabricii de mașini agricole:

Clayton & Suttleworth Ltd.

Motoare cu olei brut.

Tulumbe cu motor cu gaz.

Motoare cu benzină.

Oleiuri de uns.

Antepresa agricolă comercială ardeleană
Dr. Oliver Osztián & Comp.
Cluj (Kolozsvár) Ferenc József-ut No 31.
Telegramadr.: Coloniale Kolozsvár.

Telefon interurban No. 934

Articole de
specialitate.

Cereți prospecturi.

Prima prăvălie românească în Lipova

Serviciu prompt și prețuri moderate.

Când creștin pe creștin se ajută pe Dzeu împrumută

În atențiunea stimatei doamne române!

Vă rog, cereți pe o cartă postală mostre din diferite articli de modă și manufactură, diferite stoffe de haine mai moderne pentru costume (englezești și de Zsolna), ciucuri în ori și ce coloare pentru fuste, zefiruri fine, delainuri, grenadinuri, lüstere, satinuri, cretoane, pânză de Leinen pentru haine în toate colorile, șifoane, pânză curată (Rumburger). Cele mai moderne decorații pentru haine, danteluri etc. — Cravate, gulere, cămăși în asortiment bogat.

NICOLAE POPA, * LIPOVA, *
Strada Principală.

Două prăvălii, una de modă și una de manufactură pentru țărani.

Sprrijiniți pe comerciantul român!

Frații Weber

lăcătuși pentru edificii și constructori de apaducte
Timișoara-Fabric, Str. Tăvirda 26.

Primim orice lucru, ce se ține de bransa aceasta precum și reparaturi anume: stringerea în fer a zidurilor, porți de fer, îngrădiri de morminte, cămine perpetue, vetre de fier (șparherturi) etc. — Luăm spre lucrare construirea de apaducte precum și telefoane de casă și ridicarea parafulgerelor, pe lângă un preț moderat și garanță atât în loc cât și în provincii.

Eugen Lieblich

fotograf

Sibiu — Nagyszeben — Hermanstadt
Erzsébet u. No 56 (casa proprie).

== Execută toffelul de icoane artistice. ==
Platinatipie, icoane simple, mici și până la mărime naturală. Picturi renumite în oleu în toată mărimea, după orice fotografie mică. Fotografierea copiilor executată modern, fotografiere în grup și familie, se știe, că atelierul acesta în privința mărimii este primul. ==
Atelierul în timp de iarnă este încălzit, se poate fotografia chiar și pe timp ploios.

Prețuri moderate.

Cu deslușiri servesc.

GUSTAV SCHMIDT

fabrică de ploiere

Sibiu — Hermannstadt, Grosse ring No 3—5
(Palatul Bodencredit).

Recomanda magazinul sau bogat asortat cu cele mai nouă și mai moderne

ploiere-entoutcas

(st. soare și ploate)
precum și

pioiere

de calitate excelentă
pătru domni și dame.

Comandele se execută prompt și cu punctualitate.

**Gramofoane și plăci,
Aprinzători original „Imperator”,
lampioane de buzunar**

se găsesc mai ieftin în marele magazin de fabrică a lui

Tóth József, Szeged, Könyök-u 3.

Vânzare și pe rate.

Cereți gratuit prospectul de prețuri.
Se caută revanzători.

Carol G. Sadler

ciasornicar
giuvaergiu
și optic lu

Bestercze, Str. Spitalului 23.
(lângă „Hotelul Sahling“).

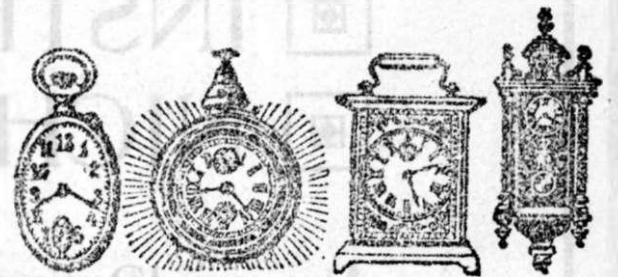
Mare magazin de:

ciasornice de buzunar
din aur argint și din nickel.

Oroloage de părete, deșteptătoare și cu pendul.

Articli de aur și argint.
Articlii optiei și
ochelari de
— Ratenow.

Reparările a tot felul de articli în bransa aceasta se efectuează cu conștiințiozitate și cu prețuri moderate.

P. T.

Prin aceasta Vă încunoștiințez, că eu am abzis de a mai fi membru în Societatea primă a fabricii de pălării.

Deci îmi recomand atelierul meu bogat asortat cu toffelul de pălării pe care îl conduc sub firma proprie.

Principiul meu este: bun, solid și cu prețuri remunerate.

Fabricațiune proprie în pălării țărănești.

Cu deosebită stimă:

Carol Tartler,
pălărier.

Atelierul și locul de vânzare: Strada Pungarilor No 11.

Garanție
deplină.

Serviciu
prompt.

Carol Tartler, măestru pălărier
Bistrița, Strada Pungarilor No 11.

Pentru pălăriile cari sunt provăzute cu chipul: Marca de scutire, garantez!

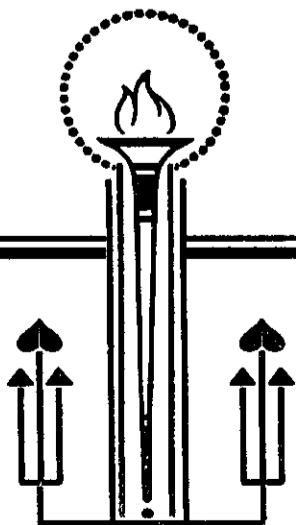
Telefon p. oraş și comitat 502.

TRIBUNA

▣ INSTITUT TIPOGRAFIC ▣
▣ NICHIN ȘI CONS. ARAD ▣

Atragem atențiunea onoratului public românesc asupra Tipografiei noastre care e bogat asortată cu cele mai noi și moderne litere și mașini instalate cu motoare electrice, se recomandă pentru tipărirea de foi periodice, cărți didactice, cărți literare, tipărituri pentru bănci: registre, acții, libele de depuneri, libele de plată cum și toate celelalte blanchete necesare. Bilete de logodnă, de cununie și de vizită, anunțe funebre, cuverte, afișe, invitații, reclame; cu un cuvânt tot ce se ține de arta tipografică. — Comandele se execută prompt și conștientios. Tot aici se pot abona ziarele: »Tribuna« și »Tribuna Poporului«.

Katona și Staitiu

ingineri diplomați.

Biroul:

Budapesta, VIII., Losonczy-u. 15.

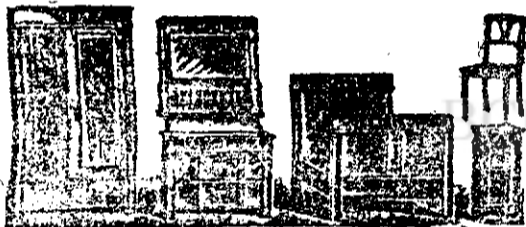
Primește totfelul de lucrări mecanice și tehnice, planuri de instalațiuni de beton, piatră. Preliminări și măsurări de pământ, parcelări și împărțiri. —

Edifică totfelul de lucrări în beton.

Magazin de mobile

KUNSCH ANTAL

tâmplar de edificii și mobile
NAGYENYED, Rozsa-utca.
(Vis-à-vis de casa comitatului.)

Primește orice lucrări de edificării. Are în depozit aranjamente complete pentru odăi, lucrute în atelierul propriu în cel mai modern stil, dela cele mai ieftine până la cele mai bune, după planuri proprii sau la comandă. — Pentru lucrările mele primesc garanția cea mai extremă. Mare asortiment de mobile de alamă și fier, deasemenia și fotolii.

MOTOARE

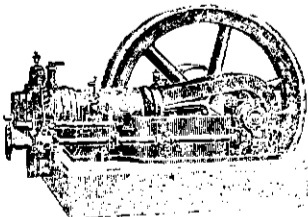
ȘI LOCOMOBILE

cu gaz, olei și benzin.

Livrare promptă

Condiții convenabile de plată!

Garanță pe timp îndelungat!

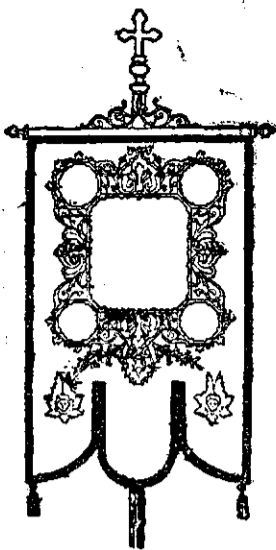

Fabrica de motoare din Drezda societate pe acții.

Cea mai mare și mai veche fabrică de motoare din Germania.

AGENTURA GENERALĂ PENTRU UNGARIA:

GELLÉRT IGNÁCZ és TÁRSA
BUDAPEST, V., KOHÁRY-UTCA 4
(Alkotmány-utca sarok).

Dipl. de onoare Lovrin 1902.

Medalia de aur Timișoara 1891.

SZUBOTHA SANDOR

pregătitor de odăjdii și adjuturi bisericesti.

Intemeiat la 1883

Telefon pentru comit. și oraș 498.

Liferantul excel. Sale episcop Dessewffy din Cenad.

TIMIȘOARA-CETATE

În colțul străzii Lonovics și Jenő főherceg, vis-à-vis de hotelul «Hungaria»

Recomandă magazinul său bogat în atențiunea binevotoare atât a preoțimel cât și a acelor, cari voesc să cumpere pentru biserică capele, sau societăți de înmormântare

odăjdii, steaguri, cruci, statue

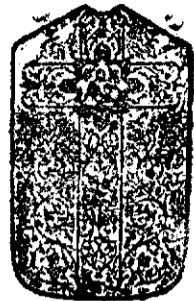
- sau altfel de ajusturi bisericesti -

tot astfel marele său asortiment pentru materiale

-- necesare la formarea ajustărilor bisericesti. —

Pentru liferările mele lau răspunderea.

— Servesc bucuros cu catalog ilustrat. —

Premiat cu medalia cea mare la exp. milionară din Bpesta în 1896.

Turnătoria de clopote. — Fabrica de scaune de fer pentru clopote, a lui

ANTONIU NOVOTNY

TIMIȘOARA

- FABRIC. -

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricote, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe garanție, de mai mulți ani provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce în ușurință în ori-ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lăture fiind astfel scutite de crepare. Sunt recomandate **CLOPOTELE GĂURITE** de dânsul în te cu deosebire ventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S și au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 klg. este egal în ton cu un clopot de 461 klg. patentat după sistemul vechiu.

Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toate de metal. Prețuri-curante ilustrate gratis

Institut de pictură bisericască în Sighetul-Maramureșului.
(Templomfestészeti Müintézet, Mármaroszigeten).

Cancelaria: Piața Erzsébet-fő tér No. 11, ușa 18.

Ne angajăm pentru pictarea în stil modern și foarte artistic a internelor bisericilor, icoane pe cerime, fresco, icoane pe altar, altare construite de iconostase, auritură, pictarea icoanelor de iconostas, crucifixe, icoane la încrucișarea drumurilor, pictarea icoanelor sfinte și a ori-ce soiuri de icoane bisericesti.

Renovăm foarte frumos iconostase și altare vechi, iar pictarea, abducerea cu marmoră și auritura lor o executăm cu cea mai mare artă și cu prețuri convenabile, — parohiilor mai sărace eventual și pe lângă plățirea în rate. Examinarea bisericilor, măsurarea, înțelegerea mai amănunțită — la fața locului o facem gratis, cu planuri și prospecte servim cu plăcere.

UZINĂ ASORTATĂ CU

INSTALAȚII ELECTRICE COMPLETE

Pentru mori, fabrici, ferme, etc.

Motoare de olei brut **SWIDERSKI**

Motoare de München ptu benzină, gaz și gaz condensat.

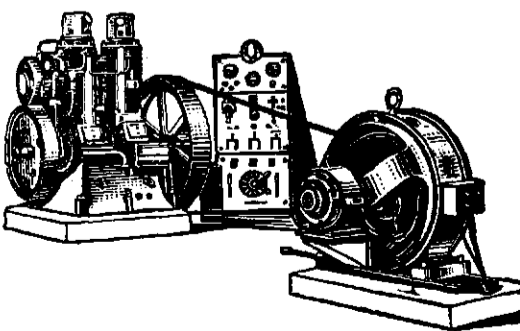
Mașini electrice M. S. W.

Pompe centrifugale și turbine.

Auspiciile inginerilor și prelliminarele de spesc le pune bucuros la dispoziție.

„ELEKTRA“

soc. pe acții pentru edificarea uzinelor electrice
Budapest, VI., Gyár-u. 11|L. Telefon 84—64.

Se caută
CASSAR

cu practică în ale contabilității la filiala din Cermei a »Cassei de păstrare« din Boroșineu. — Salar anual 1500 coroane. + rentă.

Reflectanții să se adreseze subsemnatului.

Dimitrie Popoviciu,
dir. filialei, Csermő.

Anunț de căsătorie.

Sunt tânăr comerciant, în etate de 25 ani, din lipsa de cunoștință caut prin aceasta o domnișoară din casă bună, sau văduvă tânără de soție, care să dispună și de o avere de 10—12 mii Coroane, spre a putea deschide o prăvălie de modă într'un oraș mai populat din Ungaria. — Doritoarele să se adreseze administrației ziarului »Tribuna«.

Cine împrumută

unui student dela școala superioară de comerț din Lipsca

suma de 1500—1700 coroane, în rate lunare, pentru a-și termina studiile începute deja în Germania. — Ofertele să se trimită la administrația ziarului »Tribuna«.

Fondat în anul 1882.

Telefon No. 688.

BRUCKNER LIPOT

tapețier, decorator și fabrică de mobile în

ARAD,

Andrássy-tér, tér palatul Neumann.

(Lângă cofetăria Matzky).

Recomandă mobilele sale propriu pregătite, solide și de o execuție elegantă. *

Pentru camere de dormit dela 190 florini.

NEUSCHLOSZ

BUTOR

Sufragerie (prînzitor)
dela 140 florini.

Garnituri de salon,
dela 95 florini.

Prețuri de cumpărare
:: convenabile. ::

Se vind exclusiv MOBILE
din lemn tare și vestit

NEUSCHLOSZ.

Furnisorul asociației
căilor ferate ungare.

Atelier de I-u rang.

Mașini dinamice, motoare
de benzin, locomobile de
benzin, motoare de gaz,
instalațiuni pentru mori,
automobile de persoane,
automobile de transport.

!! Condiții favorabile !!

Catalog franco și gratuit.

Fabrica de automobile, mașini și mori,
= societate pe acții. =

Budapesti gép-, -malom- és autómobilgyár r.-t.

Budapest, VI., Váci-ut 141/r

« S'A DESCHIS »

prăvălia de pardesie de dame

György Menyhért & Co.

Arad, piața Andrássy Nr. 8.

Nr. telefonului 855.

Vis-à-vis de biserica Minorităților.

Nr. telefonului 855.

Mare asortiment în noutăți englezești de cea mai elegantă formă; modele originale în pardesii de dame și domnișoare pe lângă prețuri ieftine, fixe. — Comandele după măsură se execută în timp scurt. — În provincie la cerere se trimit mustre.